

หัวข้อ

1. ลักษณะและขอบเขตของอภิปรัชญา
2. ปัญหาหลักของอภิปรัชญา
 - 2.1 เรื่องเอกภพ หรือธรรมชาติ
 - 2.2 เรื่องจิต หรือวิญญาณ
 - 2.3 เรื่องพระเจ้า

สาระสำคัญ

1. เรื่องเอกภพ หรือธรรมชาติ
 - 1.1 จิตนิยม
 - 1.2 สสารนิยม
 - 1.3 ธรรมชาตินิยม
2. เรื่องจิต หรือวิญญาณ
 - 2.1 จิต-มโน-วิญญาณ
 - 2.2 วิญญาณเป็นพลังงาน
 - 2.3 วิญญาณเป็นอมตะหรือไม่
3. เรื่องพระเจ้า
 - 3.1 พระเจ้าคืออะไร
 - 3.2 เทววิทยา
 - 3.3 เหตุผลพิสูจน์เรื่องพระเจ้า
 - 3.4 พระเจ้ากับนักปรัชญา

จุดมุ่งหมาย

เมื่อได้ศึกษาบทที่ 1 จบลงแล้วสามารถ

1. เข้าใจถึงปัญหาหลัก ๆ ของอภิปรัชญาได้
2. จำแนกได้ถึงข้อแตกต่างระหว่าง จิตนิยมกับสสารนิยม
3. สรุปได้ถึงลักษณะและขอบเขตของอภิปรัชญาได้เด่นชัด
4. อธิบายได้ในทุกขอบข่ายที่คลุมเนื้อหาของอภิปรัชญา

บทที่ 1

ลักษณะและขอบเขตของอภิปรัชญา

เมื่อพูดถึง ลักษณะและขอบเขตของอภิปรัชญา ก็อยากจะขอย้อนไปถึงเรื่องราวที่กล่าวมาแล้วในบทนำว่า อภิปรัชญานี้เป็นปรัชญาที่สำคัญที่สุด อย่างที่อริสโตเติล เรียกว่า “First Philosophy” (หลักมูลแห่งวิชาความรู้) ดังที่อริสโตเติลกล่าวไว้อีกว่า

“มีศาสตร์อยู่ศาสตร์หนึ่ง ทำหน้าที่ ค้นคว้า สืบสาวเรื่องภาวะทั่วไป หรือ สัต (Being as Being) และคุณลักษณะต่าง ๆ อันเป็นสภาพของสภาวะนี้ ในปัจจุบันศาสตร์นี้หาได้เป็นอย่างเดียวกับศาสตร์ที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่งไม่ เพราะในจำนวนวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มักตัดเอาส่วนใดส่วนหนึ่งของภาวะ (Being) มาศึกษาสืบค้นคุณลักษณะของภาวะส่วนนั้น ๆ เท่านั้น”⁽¹⁾

ตามทัศนะของผู้ศึกษา และวิเคราะห์ เรื่องอภิปรัชญา จึงเห็นว่า First Philosophy ก็คือ Metaphysics ก็ดี เป็นเสมือนศูนย์รวมของวิทยาการในโลกทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นฟิสิกส์, เคมี, ชีววิทยา, คณิตศาสตร์, ศาสนา, จริยศาสตร์, รัฐศาสตร์, ดาราศาสตร์ ฯลฯ

วิทยาการด้านต่าง ๆ เริ่มแยกออกไปจากปรัชญา

ครั้นต่อมา วิทยาการต่าง ๆ ก็เริ่มแยกตัวออกจากปรัชญา (First Philosophy) ที่แยกออกไปเป็นอันดับแรก ดูเหมือนจะเป็นวิชาศาสนา คือศาสนาแรก ๆ ของมนุษย์ดั้งเดิมก็ได้พยายามตอบปัญหาที่เกิดขึ้นในความสำนึกของมนุษย์ยุคแรก ๆ นั้นเอง

ต่อมา เมื่อมีหลักคำสอน และหลักปฏิบัติที่แน่นอน รวมทั้งมีพิธีกรรมเป็นแบบแผนพอสมควร นับว่า มีวิชาเฉพาะวิชาแรกเกิดขึ้นแล้ว

(1) อติศักดิ์ ทองบุญ, คู่มืออภิปรัชญา, ราชบัณฑิตยสถาน, 2526 หน้า 25-26

นักปรัชญา ก็ต้องคิดหาเรื่องทีนอกเหนือไปจากความเชื่อทางศาสนาจึงจะชื่อว่า เป็นนักปรัชญา ซึ่งตอนนี้จะเป็นตอนเริ่มต้นของนักปรัชญากรีกรุ่นแรก สมัยโบราณเช่น ธาเลส (Thales) เป็นต้น ซึ่งตอบปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วย **วิธีอนุมาน** อย่างเช่น **สารเบื้องต้น หรือปฐมธาตุ**นั้น ก็คือ **"น้ำ"** นอกจากนี้ ธาเลส ยังเป็นนักคณิตศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ไปด้วย

เมื่อวิชาคณิตศาสตร์ ในหมู่ชาวกรีกก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนมีเนื้อหาหลากหลายจะเป็นวิชาอิสระได้ **ยูคลิด** ก็ได้เขียนวิชาเรขาคณิตขึ้นมาโดยเฉพาะ เมื่อเป็นเช่นนี้ **ปรัชญาจึงทิ้งเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ออกไป** ไปค้นคว้าหาวิชาที่เหลือต่อไป

มาถึงสมัยเดส์การ์ต (1596 - 1650) ซึ่งเริ่มต้นในกลุ่มของนักปรัชญาสมัยใหม่ ก็ยังถือว่า วิชาวิทยาศาสตร์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิชาปรัชญาอยู่

สำหรับสมัยฟื้นฟูนั้น วิทยาศาสตร์ได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และแยกตัวไปเป็นอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับปรัชญาอีกต่อไป

ส่วน **วิชาสังคมศาสตร์**นั้น เพิ่งจะแยกตัวไปในราวพุทธศตวรรษที่ 24 นี้เอง

วิชาจิตวิทยา ก็เพิ่งแยกตัวออกไป หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

วิชาที่จะแยกตัวออกไปอีกในอนาคต ก็เห็นจะได้แก่ **วิชาตรรกวิทยา**

วิทยาการอะไรที่ยังเหลือไว้ให้วิชาปรัชญา

ในเมื่อ วิชาศาสนา - คณิตศาสตร์ - วิทยาศาสตร์ - สังคมศาสตร์ - และจิตวิทยา แยกเนื้อหาออกไปแล้วเช่นนี้ ในปัจจุบันนี้ ยังมีเนื้อหาอะไรบ้างสำหรับวิชาปรัชญา - หรือว่าวิชาปรัชญา ควรจะถึงคราวอวสาน หรือ สูญสิ้นไปจากโลกนี้แล้วกระมัง?

แต่ยังไม่หมดง่าย ๆ เพราะวิชาปรัชญานั้น ถัดจะว่าไปแล้วก็ **ทำตัวเหมือนรถแทรกเตอร์** หรือ รถ Cater pillar คอยบุกเบิก หักร้างทางพง เพื่อทำถนนหนทาง เมื่อทำหน้าที่เสร็จแล้วก็ไปเป็นหน้าที่ของรถประเภทอื่น ๆ เข้าไป เช่น รถบด - รถขนหิน - ขนทราย และรถลาดยาง แล้วก็จะไปเป็นถนนมาตรฐาน แล้วก็ให้ความสะดวกแก่รถเก๋งและรถเมล์ และรถส่วนบุคคลอื่น ๆ วิ่งอย่างสบาย ๆ ส่วนรถแทรกเตอร์ หรือรถ Cater pillar ก็ทำหน้าที่บุกเบิกที่อื่นต่อไป เหมือนกับนักปรัชญา ฉันทาก็ฉันทัน

ปัญหาหนัก ๆ ของปรัชญา

เนื้อหาที่สำคัญ และยิ่งใหญ่ของปรัชญา ถ้าจะว่าไปแล้วก็มีเนื้อหาเดียวคือ ความแท้จริง (Reality) ซึ่งมีปัญหาที่ต้องการคำตอบอยู่ 3 ปัญหา

1. ความแท้จริง คืออะไร (What is Reality?)

สาขาปรัชญาที่จะตอบปัญหานี้ คือ - อภิปรัชญา

2. เรารู้ความแท้จริงได้อย่างไร? (How to know Reality?)

สาขาปรัชญาที่จะตอบปัญหานี้ คือ - ญาณวิทยา

3. เราพึงประพฤติตนอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับความแท้จริง? (How to act according to Reality?)

สาขาปรัชญาที่จะตอบปัญหานี้ได้ ก็คือ - จริยศาสตร์

ที่นี้ก็เป็นหน้าที่ของอภิปรัชญาที่จะต้องทำการค้นคว้าหาคำตอบปัญหาที่ว่า “ความแท้จริง คืออะไร?” เพราะเป็นปัญหาที่เผชิญหน้า หรือปัญหาหลักของอภิปรัชญาโดยเฉพาะเกี่ยวกับความแท้จริงดังกล่าวนี้ สามารถแยกได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ :-

1. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นจริงของโลกหรือจักรวาล (Cosmology) นักปรัชญา จะค้นคว้าหาความแท้จริงของจักรวาล แต่การที่จะค้นคว้าทั้งจักรวาล หรือทั้งเอกภพ ซึ่งรวมเอาไว้ทั้งดาวพระเคราะห์ และดาวฤกษ์ ทั้งหมดย่อมทำได้ยาก จึงอาจจะลดขอบเขตลงมาเพียงโลก หรือระบบสุริยจักรวาล หรือจะหันมาศึกษาเรื่องธรรมชาติ หรือสสาร และชีวิตก็ได้ว่า เอกภพมีธรรมชาติเป็นสสาร หรือเป็นจิต มีการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และวิวัฒนามาอย่างไร? วิวัฒนามาแล้ว ดำรงอยู่แบบจักรกล หรือแบบมีวัตถุประสงค์แฝงอยู่

ปัญหานี้เรียกว่า อภิปรัชญาว่าด้วยเอกภพ หรือธรรมชาติ

2. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นจริงของจิต หรือวิญญาณ (mind or spirit) โดยนักปรัชญาพยายามสืบค้นหาความเป็นจริงเกี่ยวกับมนุษย์นั้นว่า มนุษย์นั้นมีจิต มีวิญญาณ จริงหรือ? ถ้ามีจริงแล้ว จิต หรือวิญญาณนั้น เป็นอย่างไร? คืออะไร? มนุษย์มีกายกับจิตแยกกัน หรือว่า กาย-จิตนั้นเป็นอันเดียวกัน? หรือสิ่งที่มนุษย์เรียกว่า จิต คือมันสมอง หรือระบบประสาทเท่านั้นหรือ? มนุษย์ตายไปแล้วเกิดอีก หรือว่าสูญไปเลย? ฯลฯ

ปัญหานี้เรียกว่า อภิปรัชญาว่าด้วยจิต หรือวิญญาณ

3. ปัญหาเกี่ยวกับความแท้จริงของพระเป็นเจ้า (God) หรือสิ่งสัมบูรณ์ มนุษย์มักมีความเชื่อเกี่ยวกับการมีอยู่ของสิ่งที่มีอำนาจมากกว่ามนุษย์ คือเชื่อในอำนาจที่มองไม่เห็น เช่น พระเจ้า เป็นต้น และถือว่า โลกนี้ รวมทั้งมนุษย์และธรรมชาติทั้งปวงมีการถูกสร้างสรรค์มาโดยพระเจ้า นักปรัชญาจึงต้องพยายามค้นคว้าหาความแท้จริงว่าพระเจ้ามียูอยู่จริงหรือไม่?

อะไรคือข้อพิสูจน์ว่า พระเจ้ามีอยู่ และข้อพิสูจน์ดังกล่าวสมเหตุสมผลหรือไม่?

ปัญหานี้เรียกว่า **อภิปรัชญาว่าด้วยพระเจ้า หรือปรัชญาเทวะ**

เพราะฉะนั้น ขอบเขตของวิชาอภิปรัชญาที่จะค้นหาความจริงที่สิ้นสุดจึงมีอยู่เพียง 3 ปัญหาใหญ่ดังกล่าวแล้ว คือ เรื่อง เอกภพ หรือธรรมชาติ - เรื่องจิต หรือวิญญาณ และเรื่อง พระเป็นเจ้า หรือเทพต่าง ๆ

1. เอกภพ หรือธรรมชาติ

มีปัญหาแรกที่อภิปรัชญา จะตอบก็คือ เรื่อง **เอกภพ - สุริยจักรวาล หรือ โลก** ซึ่งในตอนต้น ๆ ได้ปรารภถึงเรื่องทีกล่าวนี้นี้ว่า มีสภาพเป็นจิต หรือสสาร มีการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และวิวัฒนาการ แบบจักรกล หรือแบบมีวัตถุประสงค์ แอบแฝงอยู่ ดังนั้น จึงมีปัญหาใหญ่ที่จะนำมาศึกษาอยู่ 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

1. จิตนิยม (Idealism)
2. สสารนิยม (Materialism)
3. ธรรมชาตินิยม (Naturalism)

จิตนิยม ก็อะไร?

คำว่า “จิตนิยม” เป็นศัพท์บัญญัติศัพท์หนึ่งของ Idealism ที่ใช้ในทาง อภิปรัชญา แต่ถ้าใช้ในทาง จริยศาสตร์ ท่านบัญญัติศัพท์ภาษาไทยอีกศัพท์หนึ่งว่า “อุดมคตินิยม”

มีปัญหาว่า คำ Idealism คำเดียว ทำไมจึงบัญญัติศัพท์ภาษาไทยถึง 2 คำ?

ตอบว่า เพราะท่านใช้ในความหมายต่างกัน กล่าวคือ ในทางจริยศาสตร์ท่านใช้คำ Idealist หมายถึง บุคคลผู้เห็นเป้าหมายอันสูงส่งของชีวิต และพยายามจะเข้าถึงเป้าหมายอันนั้นให้ได้ ในภาษาไทย เราจึงเรียกบุคคลเช่นนี้ว่า **นักอุดมคติ**

แต่ในทาง อภิปรัชญา Idealist หมายถึง บุคคลผู้ศึกษาค้นคว้าว่า อะไรคือความจริง อะไร คือสภาพมูลฐานของสิ่งทั้งหลายที่เข้ากันได้กับความรู้สึคนึกคิด และจิตใจของมนุษย์ ดังที่บริดลีย์ (F.H. Bradley) ได้กล่าวว่า

“นอกเหนือจากจิตแล้ว ไม่มี หรือไม่อาจมีความจริงใด ๆ อื่น ยิ่งเป็นเรื่องของจิตมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความจริงมากเท่านั้น”⁽¹⁾ ในภาษาไทยจึงเรียกบุคคลเช่นนี้ว่า **นักจิตนิยม**⁽²⁾

(1) P.H. Bradley, Appearance and Reality, REV. ed., Oxford University Press, 1946, P.489.

(2) อติศักดิ์ ทองบุญ, คู่มืออภิปรัชญา, ราชบัณฑิตยสถาน, 2526 หน้า 117

จิตนิยมนั้น เป็นอภิปรัชญาสุดโต่ง ด้านหนึ่งของธรรมชาติ ที่เกี่ยวกับสภาวะที่เป็นนามธรรม ซึ่งนักปรัชญาฝ่ายนี้ยอมรับ และเชื่อว่า สรรพสิ่งในจักรวาลนี้ เมื่อค้นหาความจริงถึงที่สุด จะมีสภาพเป็นจิต หรือนามธรรม เป็นสภาวะที่จับต้องไม่ได้ มองก็ไม่เห็น คือ ไร้ไม่ได้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของคนธรรมดา เช่น พระเจ้าของคนที่น่าถือศาสนาฝ่ายเทวนิยม, คุณของพระธรรม, กฎแห่งกรรม, วิญญาณ, อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์, ผลของกรรมดี - กรรมชั่ว, อานุภาพของพระสยามเทวาธิราช และทฤษฎีแบบของเพลโต ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เราไม่สามารถจะมองเห็นได้ หรือสัมผัสได้ แต่ก็มีอยู่ในธรรมชาติ คือ ปรากฏอยู่ในโลกนี้ในฐานะที่เป็นนามธรรม มิใช่สาร

พระเป็นเจ้า (God)

พระเจ้า หรือพระพรหม ของเทวนิยมนั้น ถือว่าเป็นหัวใจของศาสนาของเขา ปัญหาที่ว่า พระเจ้ามี หรือไม่นั้น สำหรับชาวคริสต์ หรือชาวฮินดูนั้น เขาไม่สงสัยกัน เพราะถือว่า พระเจ้าเป็นจุดเริ่มต้นของจักรวาล หรือเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งในจักรวาล

ตามคติของคริสต์ ถือว่า พระผู้เป็นเจ้าไม่ใช่วัตถุ ไม่ใช่บุคคล แต่เป็นวิญญาณที่บริสุทธิ์ ที่ทรงอำนาจยิ่งใหญ่, ทรงรอบรู้ทุกอย่าง ไม่มีสิ่งใดที่รอดพ้นสายตาของพระเป็นเจ้าได้, พระองค์ทรงส่งสารมนุษย์ จึงทรงอวตารลงมาในรูปของพระเยซูเพื่อช่วยไถ่บาปมนุษย์

จะเห็นได้ว่า ข้อปฏิบัติสำคัญของคริสต์ศาสนา นั้นคือ ให้คนมีความเชื่อมั่นในพระเจ้า เคารพ-รัก ในพระเจ้า หวาดกลัวพระเจ้า คนดีในคริสต์ศาสนา คือ คนที่หวาดกลัวพระเจ้างด มีศัพท์ว่า God-Fearing man

เมื่อมีความเชื่อมั่นในพระเจ้าแล้ว ต้องปฏิบัติตามพระบัญญัติ 10 ประการ และคำสั่งสอนต่าง ๆ ในพระคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าทรงบันดาลให้ศาสดาพยากรณ์ หรือ Prophets เขียนบันทึกไว้เป็นคราว ๆ

ยิ่งโลกเจริญมากเท่าไร ภัยอันตรายต่าง ๆ ดูเหมือนจะมากขึ้น เช่น ภัยจากระเบิดปรมาณู, สงครามนิวเคลียร์ ไม่ทราบว่าจะระเบิดออกมาเมื่อไร เมื่อระเบิดออกมาแล้ว ก็ไม่มีใคร หรือสิ่งใดในโลกจะมาช่วยให้ออกได้ เมื่อไม่มีทางอื่น ก็หันเข้าหาพระเป็นเจ้า ถ้าได้มอบกายถวายชีวิตไว้กับพระองค์แล้วรู้สึกเบาใจ อบอุ่นใจขึ้นมา

สำหรับชาวฮินดู ก็อยู่ในฐานะเดียวกัน คือพระเจ้า อยู่ในฐานะเป็นผู้สร้างโลก (Creator) เป็นผู้รักษาโลก หรือประทานพรให้แก่โลก (Sustainer) และเป็นผู้ทำลายโลก เพื่อสร้างขึ้นมาใหม่ (Destroyer)

ชาวฮินดู ที่เขาไปอาบน้ำคงคาทุกวัน เขาเชื่อมั่นว่า เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ เพราะไหลมาจากสวรรค์ผ่านเศียรพระศิวะ (หนึ่งในตรีมูรติ) เป็นเจ้า ซึ่งช่วยให้กระแสน้ำอ่อนลง มีเขื่อนนั้น น้ำจะท่วมโลก เพราะไหลผ่านเศียรพระศิวะ จึงกลายเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ ล้างบาปได้ ทำให้ผู้ได้อาบ หรือได้ดื่มกินหมดบาป เป็นผู้บริสุทธิ์

แม้ในเรื่องวรรณคดีของฮินดูที่แบ่งออกเป็น 4 นั้น ก็แบ่งโดย พระผู้สร้างแบ่งให้ คือ พระพรหมนั่นเอง เช่น คัมภีร์ฮินดู บอกว่า พวกวรรณคดีพราหมณ์ เป็นวรรณคดีที่พรหมสร้างมาจาก พระโอษฐ์ ดังนั้นจึงมีหน้าที่ สอน-สวดมนต์ ทำพิธีต่าง ๆ เพื่อสวัสดิมงคลแก่สังคมฮินดู

พวกวรรณคดีกษัตริย์ เป็นวรรณคดีที่พระพรหมสร้างมาจาก พระพาหาของพระองค์ จึงมีหน้าที่ ฝึกฝนอบรม เพลงยุทธ และรักษาปกครองบ้านเมือง

พวกวรรณคดีแพศย์ เป็นวรรณคดีที่พระพรหมสร้างมาจาก ส่วนท้องของพระองค์ จึงมีหน้าที่ ทำงานด้วยการค้าขาย-ทำเรือกสวนไร่นา เพื่อปากท้องของชุมชน

พวกวรรณคดีศูทร เป็นวรรณคดีที่พระพรหมสร้างมาจาก เท้า ซึ่งเป็นอวัยวะเบื้องต่ำ จึงมีหน้าที่ทำงานต่ำ ๆ เช่น ปัดกวาด, รับผิดชอบ, รับจ้าง, แบกหามต่าง ๆ ในสังคมฮินดู

ส่วนอุทสาหกรรมทาง จิตนิยมอื่น ๆ เช่น คุณของพระธรรม - กฎแห่งกรรม - วิญญาน - จิต - อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ - ผลของกรรมดี - กรรมชั่ว - อานุภาพของพระสยามเทวาธิราช และโลกของแบบในทัศนะของเพลโต จะได้กล่าวถึงในอภิปรายที่ว่าด้วยจิต หรือวิญญานข้างหน้า

สสารนิยม คืออะไร

สสารนิยม เป็นศัพท์บัญญัติศัพท์หนึ่งของคำ Materialism และศัพท์หนึ่ง คือ วัตถุนิยม

สสารนิยม ท่านบัญญัติขึ้นใช้ในทางอภิปราย

วัตถุนิยม ท่านใช้ในทางจริยศาสตร์

คำว่า Materialism ที่ใช้ในทางอภิปราย กับที่ใช้ในทางจริยศาสตร์ มีความหมายต่างกันในสาระสำคัญ เช่น ที่ใช้ว่า นักศีลธรรมเรื่องนามบางพวก ไม่พอใจสภาพการณ์ปัจจุบันของโลก ได้กล่าวประนามการเข้ามาของ Materialism ว่าเป็นมูลเหตุทำให้ศีลธรรมเสื่อม คำว่า Materialism หมายถึง ทัศนะทางจริยศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ถือว่าทรัพย์สินเงินทอง อำนาจ และอะไรทำนองนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะอำนวยความสะดวกสูงสุดให้แก่ชีวิตได้ ท่านจึงบัญญัติว่า "วัตถุนิยม"

คำว่า Materialism ที่ใช้ในทาง อภิปรัชญา นั้น หมายถึง ทศนะที่ว่า สสาร หรือพลังงาน เป็นเครื่องกำหนดลักษณะพื้นฐานของสิ่ง และเหตุการณ์ทั้งหลาย แต่สสารเท่านั้นเป็นภาวะ ที่มีอยู่จริง นอกนั้นไม่เชื่อว่ามีอยู่จริง เป็นเพียงภาวะ อนุพันธ์ (คือเกิดจากสสารนั่นเอง) หรือเรียกว่าเป็นเพียงผลผลิตของสสาร ท่านจึงบัญญัติว่า สสารนิยม

สสารนิยม มีหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. สิ่งและเหตุการณ์ทั้งหมด รวมทั้งชีวิต วิชาน (Consciousness) และจิต (mind) เป็นผลระดับต่าง ๆ ของภาวะเชิงซ้อน และพฤติกรรมของวัตถุกายภาพ หรือพลังงานเท่านั้น
2. สิ่งที่เกิดขึ้นใด ๆ ซึ่งรวมถึงสิ่งทั้งหมด ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ล้วนเป็นการ ปฏิบัติการแบบรวมแห่งกฎทางวัตถุ (Mechanics)
3. ไม่มีพระเจ้า หรือภาวะเหนือธรรมชาติใด ๆ อื่น จะนำมาใช้อธิบายถึงความมีอยู่ ของโลกและสภาพของโลก⁽¹⁾

สสารนิยมนั้น ในทางอภิปรัชญา ถือว่า เป็นด้านสุดโต่งอีกด้านหนึ่ง แต่ด้านนี้เป็นด้าน รูปธรรม หรือด้านวัตถุ ซึ่งเป็นสภาวะที่เห็นได้, ฟังได้, สูดกลิ่นได้, ลิ้มรสได้, ได้รับความสัมผัส ทางกายได้

ทศนะฝ่ายสสารนิยมนั้น แสดงการคัดค้าน ฝ่ายจิต หรือฝ่ายวิญญาณมาตลอด อย่างเช่น ในกรณีของจิต ที่ฝ่ายจิตนิยมยืนยันว่ามีจริง ฝ่ายสสารนิยมบอกว่ามันหาใช่จิตไม่เป็นแต่เพียง มันสมองที่พร้อมไปด้วยระบบประสาทต่างหาก

จิต - มันสมอง หรือระบบประสาท?

ฝ่ายสสารนิยมถือว่า การเคลื่อนไหวของร่างกายทุกส่วน เป็นการสั่งงานของมันสมอง ซึ่งเรื่องนี้ ทางฝ่ายสสารนิยม มีข้อพิสูจน์มากมาย เช่น

เขานำลิงเป็น ๆ มาเปิดกระโหลกส่วนสมองแล้ว นำเอาไฟฟ้ามาทดลองจี้ดู เพื่อให้ รู้ว่า มันสมองส่วนไหนควบคุมการเคลื่อนไหวของ ตา - หู - จมูก - ลิ้น ส่วนไหนทำให้นิ้ว กระดิก ส่วนไหนทำให้ปากอ้า ฯลฯ แล้วผ่าสมองคนที่ตายแล้ว ตรวจเทียบเคียงทดลองให้ ทราบว่า สมองส่วนไหน คุมร่างกายส่วนไหน

เขาทดลองต่อไปว่า ถ้าหากจิต มาสิงอยู่ในตัวคนแล้ว เวลาคิดยาที่แขนทำให้ประสาท หมดความรู้สึก เหตุไฉน เราจึงไม่รู้สัมผัสที่มือ นี่ก็แสดงให้เห็นว่า ถ้าไม่มีระบบประสาท อันมีสายโยงไปติดต่อกับสมองแล้ว เราจะไม่รู้สึกละเลย

เพราะฉะนั้น ฝ่ายสสารนิยม จึงสรุปว่า เมื่อคนตายไปแล้ว ก็หมดเรื่องกัน ไม่มีอะไร จะไปเกิดอีก เพราะสมอง และระบบประสาทนั้นเน่าหมดแล้ว

(1) อติศักดิ์ ทองบุญ, เรื่องเดียวกัน หน้า 134-135

สมองเท่านั้นที่ยิ่งใหญ่กว่าเครื่องคอมพิวเตอร์

ฝ่ายสสารนิยมเห็นว่า “สมอง” เป็นศูนย์รวบรวมความรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้มากกว่าความรู้ที่บรรจุอยู่ในห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดในโลก ถ้าหากลองบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างที่สมองรวบรวมทรงจำไว้ได้ทั้งหมด โดยใช้เวลาลดอดวัน ทำบันทึกเขียนรายงาน ความทรงจำของสมองโดยละเอียด ทุกสิ่งทุกอย่าง ผลจะปรากฏว่า เราอาจตายเสียก่อนที่จะบันทึกรายละเอียดได้ครบถ้วน ตามที่สมองบันทึกรวบรวมไว้ทั้งหมด

จะเห็นได้ว่า สมอง เป็นสิ่งมหัศจรรย์ยิ่งของมนุษย์ แม้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ก้าวหน้าทันสมัยที่สุดในปัจจุบัน ก็ยังสู้สมองของมนุษย์ไม่ได้ เพราะสมองคิดคำนวณได้สารพัด แล้วรับรู้ และแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ดีใจ เสียใจ รัก โกรธ หลง ซึ่งเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำตามอย่างสมองมนุษย์ได้ และที่สำคัญที่สุดก็คือ สมองเป็นผู้คิดค้นสร้างเครื่องคอมพิวเตอร์ขึ้นมาตามคำสั่งของมนุษย์

3. ธรรมชาตินิยม (Naturalism)

ธรรมชาตินิยมนั้น อยู่ระหว่างจิตนิยม และสสารนิยม ปรัชญาธรรมชาตินิยมนี้ บางทีเรียกว่า “ปรัชญาสัจนิยม (Realism)” โดยเนื้อหาแล้วธรรมชาตินิยมใกล้เคียงกับสสารนิยมมาก จนนักปรัชญาบางคนไม่แยกธรรมชาตินิยมออกจากสสารนิยม

ธรรมชาตินิยมได้นิยามไว้ว่า

“สิ่งธรรมชาติ คือ สิ่งที่มีขึ้นและดับลงตามสาเหตุธรรมชาติ ก้อนหิน ก้อนเมฆ กบมนุษย์ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวอย่างของธรรมชาติ สิ่งธรรมชาติทุกสิ่งดำรงอยู่ในระบอบอวกาศ - เวลา และในระบอบที่ทุกอย่างเป็นไปตามสาเหตุ”

เมื่อพูดถึงธรรมชาตินิยมจะพูดถึงถึง สสารนิยมด้วย กล่าวคือ นักสสารนิยม ส่วนมากเป็นพวกอเทวนิยม แต่อันที่จริง นักสสารนิยมรุ่นเก่า เช่น เอพิคุรุส (Epicurus พ.ศ. 202-273) และ ลูเครติอุส (Carus Lucretius พ.ศ. 445-489) ได้กล่าวไว้ว่า “มีพระเจ้าหลายองค์ แต่พระเจ้าเหล่านั้นเป็นภาวะธรรมชาติ อาศัยอยู่ในแดนสงบ ซึ่งอยู่เหนือโลกนี้ขึ้นไป และไม่ได้มาเกี่ยวข้องกับกิจการของมนุษย์”

นักปรัชญาบางพวกถือว่า ทั้งลูเครติอุส และ เอพิคุรุส ไม่ได้เชื่อเรื่องพระเจ้าดังกล่าวเลย แต่ที่ท่านกล่าวถึงพระเจ้าเหล่านั้นรวมไว้ในจักรวาลวิทยาของท่านนั้น ก็เพื่อไม่ให้ทำลายความรักชาติ (patriotism) และเสรีนิยมที่ดี

พวกนักสสารนิยม สมัยต่อมาอ้างว่า พระเจ้าไม่มีนอกจากพระเจ้าที่มนุษย์คิดสร้างสรรค์ขึ้นเองเท่านั้น

แต่นักปรัชญาสสารนิยมไม่ได้มีอภิสิทธิ์ เป็นเจ้าของความเชื่อเชิงปฏิเสชนี้แต่เพียงผู้เดียว นักปรัชญาคนใด ๆ ก็อาจถือว่านักสสารนิยมมีความเห็นไม่ถูกต้องในข้อนี้ อ้างว่า สรรพสิ่งเป็นสสาร หรือพลังงาน และยิ่งเข้าใจผิดในเรื่อง นิยตินิยม (ข้อตัดสินใจหรือข้อสรุป) ทางจักรกลด้วย

แต่ข้อที่อ้างว่า พระเจ้าไม่มีนั้น นักสสารนิยมเห็นถูกต้องแล้ว มีปัญหาว่าจะเรียกชื่อทัศนะของนักปรัชญาผู้นั้นว่า อย่างไรดี เมื่อประมาณ 30 ปี มาแล้ว มีผู้เสนอว่า ควรเรียกว่า **ธรรมชาตินิยม (Naturalism)**

คำว่า **ธรรมชาตินิยม** นี้ อาจนิยมตามที่ถือกันทั่วไปว่า ได้แก่ความเชื่อว่า สิ่งและเหตุการณ์ทั้งหลาย มีมูลเหตุมาจากธรรมชาติ มากกว่ามูลเหตุเหนือธรรมชาติ จักรวาลมีมูลกำเนิดมาจากธรรมชาติ มากกว่ามาจากภาวะเหนือธรรมชาติ

มนุษย์มีจุดหมายตามธรรมชาติ มากกว่าตามภาวะเหนือธรรมชาติ **ธรรมชาตินิยม** คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ ไม่เกี่ยวกับโลกอื่น เช่น

ธรรมชาตินิยมของปรัชญาชั้นนำของจีน คือ ปรัชญาของขงจื้อ โดยขงจื้อเองเกลียดคำอธิบายแบบเหนือธรรมชาติทุกแบบ และปัญหาที่คนสนใจเป็นพิเศษ คือ **ธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์**

ในทำนองเดียวกัน เราจะเห็นว่า วิธีการตอบปัญหาของ อริสโตเติล ก็เป็น**ธรรมชาตินิยม** ถึงแม้ว่าท่านผู้นี้จะเชื่อถือพระเจ้า ซึ่งแตกต่างกับโลกก็ตาม แม้กระนั้นเวลาท่านอธิบายถึงสิ่งทั้งหลาย โดยปกติก็ไม่ได้อ้างอิงถึงโลกอื่นเลย ซึ่งแตกต่างจากเพลโตที่อ้างโลกอื่น คือเพลโต ถือว่า คำอธิบายสิ่งทั้งหลายที่ถูกต้องที่สุดนั้น มีอยู่ในโลกสวรรค์ (โลกแห่งมโนคติ) (คำอธิบายของมนุษย์ล้วนไม่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งนั้น)

อริสโตเติล วิจารณ์หลักคำสอนเรื่องโลกในอุดมคติของเพลโตผู้เป็นอาจารย์ไว้ว่า ไม่จำเป็นต้องสร้างโลกอื่นขึ้นมา เพื่ออธิบายโลกนี้ข้อวิจารณ์นี้จัดได้ว่า เป็นแบบฉบับของเจตคติทาง**ธรรมชาตินิยม**

นักธรรมชาตินิยม 2 กลุ่ม

นักธรรมชาติร่วมสมัยอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. **กลุ่มขวา (tender - minded) กลุ่มคนใจอ่อน**
2. **กลุ่มซ้าย (tough - minded) กลุ่มคนใจแข็ง***

นักธรรมชาตินิยมกลุ่มใจแข็งนั้น มีเจตนาารมณ์ใกล้เคียงกันมากกับนักปรัชญาสสารนิยมรุ่นเก่า คือ พวกนี้มีทัศนะไม่แตกต่างกันในเรื่องค่านิยมทางศาสนา หรือไม่เห็นด้วยกับผู้พยายามดึงศาสนาเข้าไปรวมไว้ในโลกทัศน์ของ**ธรรมชาตินิยม**

ส่วนนักปรัชญาธรรมชาตินิยมกลุ่มใจอ่อน กลับเห็นใจศาสนา คือ โดยปรกติกลุ่มนี้ ปฏิเสธรูปแบบของศาสนาตามทางราชการ หรือตามประเพณี แต่เขาเชื่อว่า ค่านิยมทางศาสนา มีความสำคัญและสามารถรวมเข้าไว้ในปรัชญาธรรมชาตินิยมได้⁽¹⁾

สรุปก็คือว่า **ธรรมชาตินิยม** เชื่อในความมากมายหลากหลายในจักรวาล แต่ละสิ่งเหล่านี้ มีความจริงอยู่ในตัวมันเอง **ไม่สามารถตัดทอนลงได้ในรูปของอะตอม** นั่นก็คือ **ธรรมชาตินิยม** เป็น **พหุนิยม**

ส่วนสสารนิยมนั้น เป็นเอกนิยม เพราะเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่าง ทอนลงได้เป็นหนึ่ง เช่น **ปฐมธาตุ** หรืออะตอม ทั้งนี้เพราะสสารนิยมเป็นเอกนิยมดังกล่าว

สรุปอภิปรัชญาว่าด้วย **เอกภพหรือธรรมชาติ**

เอกภพ หรือธรรมชาติ จะประมวลเอาไว้ซึ่งสภาวะที่เป็นหลักใหญ่ ๆ อยู่ 3 หลัก อันถือได้ว่าเป็นธรรมชาติของโลก นั่นคือ มีสภาวะเป็น**จิตนิยม** หรือสิ่งที่เป็นนามธรรม, สสารนิยม สิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าและสภาวะที่เป็น**ธรรมชาตินิยม** คือ ความหลากหลายในภาวะของมัน แม้ว่าจะถือว่าเป็นสสารนิยม แต่ก็ไม่เหมือนทีเดียว เพราะธรรมชาตินิยมไม่นิยมการทอนลง หากแต่มีสภาวะมากมายหลากหลาย ตามแบบพหุนิยม

2. อภิปรัชญาว่าด้วย**จิตหรือวิญญาณ**

ธรรมชาติของจิต วิญญาณ หรือมโน

จิต (mind)

หลักฐานทางพระพุทธศาสนา นั้นยืนยันว่า **มนุษย์เรานั้นมีวิญญาณ** ไม่เฉพาะมนุษย์เท่านั้นที่มีวิญญาณ สัตว์ดิรัจฉาน ตั้งแต่เล็กที่สุด ถึงใหญ่ที่สุดก็มีวิญญาณ เหมือนกัน

ธรรมชาติที่เรียกว่า **"วิญญาณ"** นี้ ในที่บางแห่ง พระพุทธเจ้าทรงใช้ คำว่า **"วิญญาณ"** โดยตรง เช่น ในปฏิจจสมุทปาบท มีคำว่า **วิญญาณปัจจุยานามรูป = นามรูปย่อมมีขึ้นเพราะอาศัยวิญญาณเป็นปัจจัย**

ในที่บางแห่ง พระพุทธเจ้าตรัสถึงการเกิดใหม่ของสัตว์ว่า

วิญญาณพีช - สัตว์ไปเกิดได้ เพราะมีวิญญาณเป็นเสมือนเมล็ดพืช

ตณฺหาสิเนห - ในวิญญาณนั้นมีตัณหาเป็นเสมือนยางเหนียว หรือน้ำเชื้อชีวิต ถ้าวิญญาณไม่มีตัณหา ก็เป็นเสมือนเมล็ดพืชที่ตายแล้ว ปลูกไม่ขึ้น

กมฺมเขตต์ มีกรรมเป็นเนื้อหา คือ เป็นที่เพาะเมล็ดพืช วิญญาณจะไปเกิดในภพดี หรือชั่ว ก็แล้วแต่กรรม

^{*} เรียกตามทัศนะของ วิลเลียม เจมส์

(1) อติศักดิ์ ทองบุญ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 174-180

ในที่บางแห่ง พระพุทธเจ้าทรงเรียก **วิญญาน** ว่า **จิต** เช่น ในคำว่า
จิตเต สกกัถิฏฐะ ทุกคคิปปากิณฑา - เมื่อจิตเศร้าหมองแล้วมีหวังไปเกิดในทุกคติ
จิตเต อสกกัถิฏฐะ สุกคิปปากิณฑา - เมื่อจิตไม่เศร้าหมอง ก็มีหวังไปเกิดในสุกคติ
 ในที่บางแห่ง พระพุทธองค์ ทรงเรียกว่า “**มโน**” เช่นในคาถาพระธรรมบท ที่ว่า
มโนปุพพงคมา ธมมา - ธรรมทั้งหลายมีใจไปก่อน
มโนเสฏฐา - มีใจเป็นนาย
มโนมยา - สำเร็จด้วยใจ
มโนกรรม - หมายถึงการกระทำทางใจ คือ การคิดนั่นเอง
ลักษณะของจิต
 ในคาถาพระธรรมบท พระพุทธเจ้า ตรัสถึงลักษณะของจิตไว้อย่างชัดเจนว่า
เอกจร - เทียวไปดวงเดียว
อสรীর - ไม่มีรูปร่าง
กุหาสย - มีถ้า คือรูปร่างเป็นที่อยู่⁽¹⁾

วิญญานเป็นสสารหรือพลังงาน?

ถ้าวิญญานมีอยู่จริง ตามมติ ทางพระพุทธศาสนา วิญญานก็น่าจะมีลักษณะเป็นพลังงานมากกว่าสสาร เพราะทางพระพุทธศาสนาเรียกวิญญาน เป็น “**นาม**” หรือ “**นามธรรม**” ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับ “**รูป**” หรือ “**รูปธรรม**”

คำอธิบายลักษณะของวิญญาน เช่น **อสรীর** - ไม่มีรูปร่าง ก็แสดงว่า **วิญญาน เป็นพลังงาน**

การที่จิต สามารถทำงานได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับเวลา และสถานที่ (time and space) เช่น คนที่อยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง อาจรู้เห็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ณ อีกแห่งหนึ่ง ด้วยจิต เช่น **พระอาจารย์มั่น** ในขณะที่บำเพ็ญสมาธิอยู่ในถ้ำสาริกา เขาใหญ่ นครนายก ได้กำหนดส่งกระแสจิตลงไปดูพระหลวงตาองค์หนึ่งซึ่งตั้งสำนักสงฆ์บ่าเพ็ญวิปัสสนาอยู่ ณ เชียงเขา ว่า หลวงตาองค์นั้นท่านทำอะไรอยู่ ก็รู้ว่าหลวงตากำลังคิดวนวายกับกิจการ ในครอบครัวเดิมที่ยังตัดไม่ขาด ซึ่งตามเรื่องนั้น **พระอาจารย์มั่นได้** กำหนดส่งกระแสจิตมาดูหลวงตานั้นถึงสามยาม คือ ตอนค่ำ

(1) แสง จันทร์งาม , ประทีปธรรม, กมลการพิมพ์, 2526 หน้า 219-221

ตอนเด็ก และจนสว่าง ก็พบว่า หลวงตาองค์นั้นว่านวยอยู่กับอดีตของตัว กิดห่วงลูกคนนั้น
ห่วงหลานคนนี้อยู่ร่ำไป⁽¹⁾

เหตุผลที่แสดงว่าวิญญานเป็นพลังงาน

ในปัจจุบัน มีปฏิบัติการหลายอย่าง ที่สื่อแสดงให้เห็นว่า “จิต” หรือ วิญญานมีอยู่
จริง และมีอยู่ในฐานะ เป็นพลังงาน ดังอุทาหรณ์ ต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1967 นิตยสาร Life รายงานข่าว และลงภาพของบุคคลคนหนึ่งชื่อ Ted Sarios ชายคนนี้ สามารถถ่ายภาพด้วยความคิดได้ โดยเอาฟิล์มใหม่ ๆ ใส่เข้าไปในกล้องถ่ายรูป
เอากล้องตั้งไว้ข้างหน้า แล้วนั่งหรือยืนฟังให้ภาพ (ตามที่เขาคิด) ไปติดที่ฟิล์มภายในกล้อง
ถ่ายรูปนั้น

ในขณะที่ฟัง เขาจะพยายามออกกำลังใจอย่างสุดขีด จนกระทั่งเหงื่อไหลไทรยส
ทีเดียว เมื่อเขาฟังเสร็จ และบอกว่า สำเร็จแล้ว ก็ได้นำฟิล์มนั้นออกไปล้างดู ผลปรากฏ
ว่าได้เกิดมีภาพตามที่เขาคิดและฟังบนฟิล์มนั้นจริงๆ

ผลการกระทำของเขาได้ก่อให้เกิดความตื่นเต้นไม่น้อยในหมู่นักวิทยาศาสตร์บางคน
ไม่เชื่อ เกรงว่าเขาจะเอาฟิล์มที่ถ่ายแล้วเข้าไปในกล้อง ออกสำหรันำฟิล์มใหม่และกล้องของ
ตนเองไปให้เขาฟัง และบอกให้ฟังรูปแปลก ๆ เช่น ภาพทหารในคราวสงครามกลางเมือง
อเมริกา เป็นต้น

ผลก็ปรากฏว่า ได้ภาพตามที่เขาฟังทุกประการ แม้ว่าจะเป็นภาพที่ไม่ค่อยชัดเจนนัก
ก็ตาม

แต่ข้อเสียก็มีอยู่ว่า เขาไม่สามารถจะทดลองได้ทุกครั้งที่ต้องการ เพราะขึ้นอยู่กับ
สิ่งแวดล้อม อารมณ์ และสมาธิจิตด้วย การกระทำของเขาทำให้เกิดมีศัพท์ใหม่ขึ้นในวงการ
ถ่ายรูป คือ Thoughtography (การถ่ายรูปด้วยความคิด)

จากตัวอย่างนี้ เราจะเห็นได้ทันทีว่า จิต หรือวิญญาน มีลักษณะเป็นพลังงานละเอียด
คล้ายรังสีเอ็กซ์ หรือรังสีแกมมา เพราะสามารถปล่อยจากจุดหนึ่ง (ในกรณีของ Ted Sarios
คือสมอง) ผ่านเลนส์ ของกล้องถ่ายรูปเข้าไปทำปฏิกิริยากับเคมีที่ฟิล์มถ่ายรูปได้ เช่นเดียวกับ
กับ แสงตามปกติ⁽²⁾

(1) สิทธา เซตวัน, โลกทิพย์. เรื่องพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต: ยอดอัจฉริยะแห่งยุคศรีสยามการพิมพ์, 2525, หน้า 15

(2) แสง จันทร์งาม, เรื่องเดียวกัน หน้า 228-230

วิญญาน เป็นอมตะหรือไม่?

เกี่ยวกับปัญหานี้ เรามาพิจารณาดู จากหลาย ๆ ทศนะว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างไร?

พุทธปรัชญาฝ่ายเถรวาท จะตอบทันทีว่า “วิญญานอมตะไม่มี” เพราะวิญญานเกิดขึ้น เป็นคราว ๆ ตามการกระทบกันระหว่างประสาท และสิ่งเร้า และเรียกชื่อเป็นอย่าง ๆ ไปตาม ประสาทนั้น ๆ เช่น

จักขุวิญญาน, โสตวิญญาน เป็นต้น

เปรียบเหมือนไฟที่เราใส่เชื้อเพลิงเข้าไปเป็นระยะ ๆ เมื่อใส่เชื้อเพลิงเข้าไป เปลว เพลิงก็ลุกโพล่งขึ้น สว่างวาบขึ้นคราวหนึ่ง แล้วก็หริ่ง เมื่อเราใส่เชื้อเพลิงชุดใหม่เข้าไปก็ วาบขึ้นอีก

ในอัสสุตตาสูตที่ 1 มหาวรรคที่ 1 นิทานวรรค สังยุตนิคาย พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! ปุถุชนผู้มีได้สติบ จะพึงเข้าไปยึดถือเอาร่างกาย อันเป็นที่ ประชุมแห่งมหาภูต 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) นี้ โดยความเป็นตน ยังชอบกว่า แต่จะเข้าไปยึดถือ เอาจิต โดยความเป็นตน จิตเป็นต้น (มโน - วิญญาน) นั้น ดวงหนึ่งเกิดขึ้น ดวงหนึ่งดับไป ในกลางคืนและกลางวัน”

ในคัมภีร์พระอภิธรรม ได้จำแนกจิตออกเป็นดวง ๆ เช่นเดียวกับในพระสูตร แต่อธิบาย ละเอียดกว่า แม้ในชั่วขณะหนึ่ง จิตก็เกิดดับ ติดต่อกันไป นับเป็นร้อยเป็นพันดวงทีเดียว

ภาษา 2 ระดับ

ในการอ่านหลักฐานจากคัมภีร์ ทางพระพุทธศาสนา เราควรจะทราบว่าท่านใช้ภาษา 2 ระดับ คือ

1. ภาษาธรรมดา สำหรับคนธรรมดา (ท่านพุทธทาสเรียกว่า ภาษาคน)
2. ภาษาขั้นปรมาตม์ สำหรับผู้มีความรู้ทาง พระพุทธศาสนาดีแล้ว (ท่านพุทธทาส เรียกว่า ภาษาธรรม)

ในระดับภาษาคน นั้น พระพุทธเจ้าตรัสตามสำนวนนิยมชาวโลก มุ่งให้ชาวโลกส่วนใหญ่เข้าใจทันที ในระดับนี้พระองค์ตรัสคล้ายกับว่า คนเรามีวิญญานอมตะ เมื่อคนเราตายลงไป วิญญานนั้นล่องลอยไปเกิดในภพนั้น ภพนี้ ดังที่พระองค์ตรัสไว้ใน จุฬวัจฉโกตตสูตร มัชฌิม- ปิณฑาสถ์ มัชฌิมนิกายว่า

“ดูก่อนวัจฉะ ก็เราเพียงต้องการเท่านั้น ย่อมระลึกถึงชาติก่อนได้เป็นอันมาก คือระลึก ได้ชาติหนึ่งบ้าง สองชาติบ้าง ตลอดสังวัฏฏกัปป์วิวัฏฏกัปป์ เป็นอันมาก บ้างว่า ในภพโน้น เรามีชื่ออย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีผิวพรรณอย่างนั้น ครั้นจุติจากภพนั้นแล้ว ได้ไปเกิดใน ภพโน้น”

เราจะเห็นได้ว่า ในพระสูตรนี้ พระพุทธเจ้าตรัสคล้ายกับว่า “เรา” เป็นคนเดียวไม่ว่าจะไปเกิดในภพใดชาติใด นี่เป็นการตรัสด้วย ภาษากน เราจะถือเอาภาษากนเป็นหลักแล้วลงความเห็นว่า พระพุทธเจ้า ทรงยอมรับว่า วิญญาณเป็นอมตะ จัดว่ายังไม่เข้าใจอรรถแห่ง คัมภีร์

ในระดับปรมาตต์สัจจ์ หรือระดับ ภาษาธรรม พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธอย่างเด็ดขาดว่า คนเราไม่มีวิญญาณอมตะ

ในมหาตตันหาสังขยสูตร (มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกั เล่ม 12 หน้า 472) กล่าวถึงภิกษุรูปหนึ่ง ชื่อ สาทิ เป็นบุตรของชาวประมง มีความเห็นว่า วิญญาณไปเกิด เหตุไฉน พระพุทธเจ้า จึงตรัสว่า เธอมีความเห็นผิด?

ตอบว่า เพราะเธอเห็นไปตามแบบ พรหมณ์ คือ เห็นไปว่า “วิญญาณดวงนั้นเท่านั้นไปเกิดไม่ใช่ดวงอื่น”

ทางพระพุทธศาสนา แม้จะถือว่า วิญญาณเป็นตัวไปเกิด แต่ก็ถือว่า วิญญาณดวงเดียวเป็นตัวเกิด แต่ถือว่า วิญญาณมีเกิดมีดับ มีสันตติความสืบต่อ ไม่ใช่คงทนแน่นอนเที่ยงอยู่อย่างเดียว

มติแย้งจะตามมาอีก

ปัญหาใหม่ จะเกิดขึ้นตามมาทันทีว่า ถ้าวิญญาณเกิดดับ ๆ ไม่ใช่ดวงไหนก็ดวงนั้นแล้ว น่าจะไม่มีคามยุติธรรม หรือความสมเหตุสมผลเลย เพราะจะเป็นเสมือนนาย ก. ทำดี แต่ นาย ข. ได้รับความ หรือ นาย ก. เป็นผู้ร้าย แต่นาย ข. ติดคุก

ข้อแย้งนี้ มีมาแล้วแม้ในครั้งพุทธกาล ผู้แย้งคือ สัจจกนิกรนถ์ เขาแย้งว่า “ถ้าวิญญาณไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตนแล้ว อะไรเล่า จะเสวยบุญเสวยบาป คือ แย้งเข้าลักษณะที่ว่า ถ้าวิญญาณเกิดดับเรื่อย ๆ วิญญาณดวงหนึ่งทำอะไรไว้ ตัวเองก็ไม่ได้รับ แต่วิญญาณดวงอื่นรับแทน หรือเช่น พระพุทธเจ้า แต่ครั้งยังเป็นโพธิสัตว์ บำเพ็ญบารมีไว้หลายแสนชาติ ถ้าไม่ใช่วิญญาณดวงเดียวกันแล้ว เหตุไฉน พระพุทธเจ้าจึงมารับผลของบารมีต่าง ๆ ที่บำเพ็ญไว้เดิมได้?

คำตอบของพระพุทธศาสนา

คำตอบปัญหานี้มีอยู่ว่า แม้ทางพระพุทธศาสนาจะปฏิเสธความเที่ยงแท้ของวิญญาณ แต่ก็รับรองสันตติ คือความสืบต่อแห่งวิญญาณนั้น เช่น เปลวไฟที่เทียน เราไม่อาจกล่าวได้ว่า เปลวไฟในขณะนี้ เป็นดวงเดียวกับเมื่อนาทีที่ล่วงมาแล้ว หรือดวงเดียวกับเปลวไฟอีก 1 นาทีข้างหน้า หรือ กระแสไฟในหลอดไฟฟ้า มีความเกิดดับถี่ จนเราเห็นเป็นอันเดียวกัน หรือ ตัวอย่างอื่นอีก

ฟิล์มภาพยนตร์ ที่เขาฉายให้เราดูนั้น ความจริงแต่ละรูปนั้นมีท่าทางอาการอย่างหนึ่ง ๆ และแยกกันโดยเด็ดขาด แต่เมื่อติดต่อกันเข้าเครื่องฉายแล้ว เราจะเห็นเป็นรูปเคลื่อนไหว พุดได้ ยกมือได้ เพราะความสืบทอดกัน

รูปตอนหนึ่งอาจกำลังเป็นผู้ร้าย อีกตอนหนึ่งกำลังถูกจับเป็นคนละรูปแท้ ๆ รูปถูกจับไม่ใช่รูปกำลังขโมย จะเป็นการยุติธรรมหรือ?

ในข้อแย้งที่ว่า วิทยุณานไม่ใช่ดวงเดียวกัน นาย ก. ทำ แต่นาย ข. ได้รับจะยุติธรรมหรือ?

ตอบว่า ถ้าหลักเรื่องสันตติแล้ว จะไม่เห็นเป็นยุติธรรมเลย เพราะความสืบทอดจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นคน ๆ เดียวกัน ความสืบทอดทางกายมีฉันทิ ความสืบทอดทางจิตก็มีฉันทินั้น

เหตุผลสนับสนุนเรื่องสันตติ

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ สาขาชีววิทยา คือ สรีรวิทยา (Physiology) ในวิชานี้ แสดงให้เห็นว่า ร่างกายของคนเรา ประกอบไปด้วยเซลล์มีชีวิตหลายล้านรวมตัวกัน เหมือนตึกประกอบด้วย อิฐ หรือ อิฐประกอบด้วยดินทรายก้อนเล็ก ๆ รวมตัวกันเข้าจะนั้น เซลล์ชีวิตนี้ อยู่ภายในผนัง หรือเยื่อหุ้มระหว่างผนังเซลล์มีช่องว่างเล็ก ๆ เต็มไปด้วยน้ำเหลือง (Lymph) เซลล์ต้องอาศัยอาหารหล่อเลี้ยง ผ่านทางน้ำเหลือง ซึ่งเอบอบล้อมรอบ

เซลล์ได้อาหารทางน้ำเหลือง แม้ว่าเวลาถ่ายของเสียออกก็ถ่ายออกผ่านทางน้ำเหลืองเหมือนกัน เพราะฉะนั้น น้ำเหลืองจึงเป็นสื่อกลาง สำหรับการติดต่อโดยตรงกับเซลล์ ซึ่งรวมกลุ่มกันเป็นร่างกาย

เซลล์มีหลายร้อยชนิด แต่ละชนิดก็มีหน้าที่เฉพาะอย่าง ๆ ไป มีการเกิด การเติบโต การตายไป การเกิดใหม่แทนของเก่า เหมือนกับคนในชาติประเทศหนึ่ง ๆ มีการเกิด การตาย สืบทอดกันมา ประเทศและชาตินั้น ๆ จึงคงอยู่ได้เป็นพัน ๆ ปี แต่ถ้าจะตัดตอนกล่าวกันจริงๆ แล้ว คนเมื่อ 200 ปี ล่วงมาแล้ว ไม่มีเหลืออยู่ในขณะนี้เลย ต่างตายไปหมดแล้ว มีอยู่แต่คนที่สืบเชื้อสายมาเท่านั้น

เซลล์ในร่างกายมนุษย์ก็เหมือนกัน เท่าที่นักวิทยาศาสตร์ได้ค้นคว้ากันแล้ว เพียง 7 ปี ก็เปลี่ยนหมดทุกส่วน ทุกชิ้น แม้แต่เซลล์กระดูก

ตกลงว่า เราเมื่อเป็นเด็กแดง ๆ กับตัวเราในปัจจุบันนี้ไม่มีอะไรเหลืออยู่เลย ของเก่าหมดไปนานแล้ว มีของใหม่เกิดสืบแทน แต่ลักษณะสันตติ หรือการสืบทอดนี้ค่อยเป็น ค่อยไป เราจึงไม่รู้สึกตัว

แม้ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เก่าก็หมดไป มีของใหม่เกิดสืบแทนที่อยู่เสมอ เพราะเหตุมีสันตติ คือการสืบทอด จึงรักษาทรงเค้าหน้าท่าทางไว้เหมือนคน ๆ เดียวกัน

อันที่จริง ร่างกายของเรา เปลี่ยนแปลงไปทุกวินาที บางที่เราดูตัว แต่ขลุ่ยที่ออกมาในส่วนหนึ่ง คือ เซลล์ผิวหนังที่ตายไป และออกมาในตัวเอง มีสุขภาพของวงการวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนหลักพุทธศาสนาเรื่องความไม่เที่ยงอยู่ว่า

“Nothing persists save change”

“ไม่มีอะไร คงอยู่ นอกจากความเปลี่ยนแปลง”

“Change is one thing that is Permanent”

“ความเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งเดียวที่ถาวร”

จิตกับร่างกายมีเกิดดับเหมือนกัน

คราวนี้ ปัญหาข้างต้นนั้นก็ได้อธิบายที่ชัดเจนแล้ว อย่างว่าแต่ วิญญาณ เกิดดับเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะเลย แม้ ร่างกาย เราก็เกิดดับ เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ

ลองตั้งตัวอย่างขึ้น นาย ก. ไปปล้นฆ่าเขาตายเมื่อ 8 ปี มาแล้ว มาถูกจับในวันนี้ ในร่างกายของนาย ก. เมื่อ 8 ปี มาแล้ว ไม่มีอะไรเลยที่คงเหลืออยู่จนบัดนี้ แม้จะเป็นเลือดเนื้อหรือกระดูกสักชิ้นหนึ่ง มีแต่ของใหม่ซึ่งเกิดขึ้นแทนที่ ถ้าอย่างนั้น ตำรวจจับนาย ก. วันนี้ก็ไม่มีกรรมเหมือนกัน เพราะพิสูจน์ได้จริงๆ ทางวิทยาศาสตร์ว่า นาย ก. วันนี้ กับเมื่อ 8 ปีก่อน ไม่มีอะไรเหลืออยู่เลย

ทำไมเราจึงไม่แก้กฎหมาย ทำไมเราจึงยอมรับว่า เด็กคนนั้น คนนี้เป็นคนเดียวกับคนแก่ ผู้ครั้นหนึ่งเคยผ่านความเป็นเด็กคนนั้นมาแล้ว ทั้งนี้ ก็เพราะว่าเรายอมรับสันตติคือ ความสืบต่อทางกายนั่นเอง

ก็เมื่อเรายอมรับสันตติ คือ ความสืบต่อทางกายแล้วในเราจะปฏิเสธ ความสืบต่อทางวิญญาณ และเกณฑ์ให้วิญญาณ เท่านั้นเที่ยง (เป็นอมตะ)

เพราะเหตุนี้แหละ เมื่อภิกษุสาติ เห็นว่า วิญญาณดวงนั้นเองไม่ใช่ดวงอื่นเป็นตัวไปเกิดมาเกิด อันเป็นมติของศาสนาพราหมณ์ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เธอเห็นผิด⁽¹⁾

ตายแล้วเกิด (Rebirth)

เรื่องการที่วิญญาณไปเกิดใหม่นั้น มีเล่ากันอยู่เสมอ ทั้งที่น่าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือ แต่สำหรับรายที่จะนำมาเล่าต่อไปนี้เป็นเรื่องราวของพระเถระผู้ทรงศีลบริสุทธิ์ ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ชื่อท่านเจ้าคุณพระเทพสุทธาจารย์ เจ้าอาวาสวัดวชิราลงกรณ์ ปากช่อง จ.นครราชสีมา ท่านได้เล่าประวัติการเกิดใหม่ของท่านจากชาติก่อน กับชาตินี้ก่อนข้างละเอียดดังจะนำมากล่าวสรุปดังต่อไปนี้

(1) สุธิโว ภิกขุ, ตายแล้วเกิด, ข่าวเรื่องเด็กกระดิกชาติได้, โจทก์จำเลยผู้พิพากษาในตัวเอง, สภาการศึกษา ม.มร., 2493 หน้า 6-11

ประวัติย่อและการระลึกชาติได้ ของ เจ้าคุณเทพสุทธาจารย์ (โชติ)

ชาติก่อน

ชื่อ นายเล็ง เป็นลูกชายของ นายวา และ นางมา, มีน้องสาวอยู่คนหนึ่ง ชื่อ นางเหรียญ เป็นชาวจังหวัดสุรินทร์ อาชีพเป็นชาวนา ครั้นมีอายุครบ ก็บวชเป็นพระภิกษุ อยู่ในวัดประจำหมู่บ้านอยู่นานถึง 10 พรรษา จึงลาเพศบรรพชิตแล้วต่อมาก็แต่งงานกับนางปทุม มีลูกสาวด้วยกัน 3 คน ครั้นอายุ 55 ปี นายเล็งก็ป่วย และอาการหนักขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะที่ป่วยอยู่นั้น นางเหรียญ (น้องสาว) กำลังท้องแก่ จวนจะคลอด และอยู่ต่อมา นางเหรียญก็คลอดเมื่อวันแรม 2 ค่ำ (นายเล็งตายเมื่อวันแรม 3 ค่ำ - วิญญาณนายเล็งเข้าสู่ร่างลูกของนางเหรียญเมื่อวันแรม 5 ค่ำ)

อาการตาย ในระหว่างที่อาการป่วยของนายเล็งเข้าขั้นโคม่านั้น เพื่อนบ้านญาติมิตรใกล้ ไกลต่างทยอยกันมาเฝ้าดูอาการ ในที่สุดอาการของนายเล็ง ก็เหมือนเคลิ้มหลับไป แล้วตื่นขึ้นมาอย่างกระปรี้กระเปร่า เห็นญาติๆ เพื่อนบ้าน รวมทั้งนางปทุม ภริยาด้วย ร้องห่มร้องไห้ อาลัยอาวรณ์ อย่างน่าเวทนา นายเล็ง (คนใหม่) ต้องเที่ยวปลอบโยน คนนั้น คนนี้ เป็นการใหญ่ และนายเล็งเองก็มองเห็นร่างของตัวเองนอนเหยียดยาวอยู่บนพื้น

รู้สึกเหมือนตื่นอยู่ นายเล็ง ทำงานคล่องแคล่วว่องไว ไม่รู้สึกเหนื่อยที่ต้องคอยต้อนรับญาติ ๆ และเพื่อนบ้านที่มาในงานศพ ขอบคุนทุก ๆ คน แต่แปลกที่ไม่มีใครพูดด้วยเลย

เอาศพไปเผา ตอนเอาศพไปเผา นายเล็ง (วิญญาณ) คล้าย ๆ รู้สึกได้เป็นหัวหน้า เดินออกหน้า นำศพไปป่าช้า ช่วยเขาทำทุกอย่าง ตั้งแต่ จุดไฟที่เชิงตะกอนเก็บอัฐิ และทำบุญอุทิศถวายให้ นายเล็ง ผู้ตาย

รับส่วนบุญ นายเล็ง มีอาการอัม ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้กินข้าวปลาอาหารที่ญาติ ๆ ทำบุญอุทิศให้ ทำให้มีกำลัง คล่องแคล่วว่องไว เมื่อตาได้เห็น หูก็พลันได้ยิน เคลื่อนไหวไปมารวดเร็ว นึกว่าจะไปเท่านั้น ก็ถึงทันที อัศจรรย์จริง ๆ

วิญญาณนายเล็งไปเกิดใหม่ เมื่อทำบุญเสร็จ พระกลับวัด ญาติ ๆ ต่างทยอยกลับบ้านของตน ๆ นายเล็ง (วิญญาณ) เป็นห่วงนางเหรียญน้องสาวอยู่ก่อนแล้ว ยิ่งทราบว่ นางเหรียญ คลอดบุตร จึงอยากจะไปเยี่ยม ซึ่งบ้านนางเหรียญอยู่ห่างกับบ้านนายเล็ง ประมาณ 5 เส้น พอว่าจะไปเยี่ยมก็ไปถึงบ้านนาง

เหรียญเลย อยากดูหน้าหลานใกล้ๆ ขณะที่นางเหรียญนอนกอดลูกอยู่ ทันที
นางเหรียญเหลือบมาเห็น เป็นร่างพี่ชายที่เพิ่งตาย จึงพูดออกมาว่า
“พี่ ตอนนี้อยู่กับคนละโลกแล้ว อย่ามาวุ่นวายกับพี่ๆ น้องๆ อีกละ ไป
สบายๆ เถิด”

คำพูดของนางเหรียญ น้องสาว ทำให้ นายเล็ง (วิญญูณ) เกิดความละอาย
รู้ว่าตัวเองนั้น ตายแน่แล้ว ถูกเขาขับไล่ไสส่ง จึงไม่อยากจะทำอะไรต่อไป แต่
ว่าก่อนจะไปในั้น นายเล็ง (วิญญูณ) ก็ยังเป็นห่วงหลานชาย จึงคิดว่าไหนๆ
ก็จะไปแล้ว จึงอยากจะทำหลานให้เต็มตาหน่อย เมื่อคิดอย่างนั้น จึงหัน
กลับมาจ้องดูหลาน ปรากฏว่า นายเล็ง หมุนตัวอยู่กับที่ไม่ทราบว่าเป็นอะไร
เกิดรู้สึกตัวหมุนยังกับลูกข่าง ยังตัวไม่อยู่ จึงเอามือกุมหู กุมศีรษะ ก้มหน้า
หลับตา แล้วล้มลง และสลบไป ซึ่งเข้าใจว่าตัวเองตายอยู่ตรงนั้นแหละ เพราะ
สิ้นสติ หหมดความรู้สึก อยู่ตรงนั้น

ชาติปัจจุบัน เด็กชายโชติ บุตรของนายเป๊ะ นางเหรียญ เมืองไทย อยู่บ้านกระทม ต.นาบัว
อ.เมือง จ.สุรินทร์

จำอดีตชาติได้ ต่อมาระยะหนึ่ง คือตอนที่ ด.ช.โชติ หัดเดิน, หัดพูด วันหนึ่งยายมาเยี่ยม
(นางมา) แทนที่ ด.ช.โชติ จะเรียกยายกลับเรียกแม่ อย่างเต็มปากเต็มคำ ตาม
ที่ตนรู้สึกและจำได้ เมื่อเขาขึ้นมาทางนางเหรียญ และถามว่า “อ้าว! ถ้านั้น
เป็นแม่ แล้วนี่เป็นใคร?”

ด.ช.โชติ ก็บอกว่า “นี่เป็นน้องสาวของฉัน”

เมื่อถูกถามว่า “ถ้าเช่นนั้นเอ็งชื่ออะไรละ?”

ด.ช.โชติ บอกว่า “ฉันชื่อเล็งยังงี้ละ” ซึ่ง ด.ช.โชติ ตอบตามความรู้สึกว่า
ยังเป็นนายเล็งอยู่ทั้งคน ทำไมเขาจึงไม่รู้จัก⁽¹⁾

ตามประวัติของท่านเจ้าคุณเทพสุทธาจารย์ ยังมีอีกมาก เช่น คนแฉะนั้น เขาถือกันว่า
ถ้าใครระลึกชาติได้ ถ้าไม่ทำให้ล้มจะเลี้ยงยาก หรืออายุสั้น จึงต้องถูกทรมานโดยวิธีต่างๆ เพื่อ
ให้ล้ม แต่ท่านก็ไม่ล้ม จนกระทั่งเมื่ออายุ 16 ปี ท่านก็ได้บรรพชาเป็นสามเณร และเมื่ออายุ
ครบอุปสมบท ก็บวชเป็นพระโดยลำดับ โดยมี สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (ติสสเถระ) วัดบรม-
นิวาส เป็นพระอุปัชฌาย์ และได้เลื่อนสมณศักดิ์ ก่อนมรณภาพ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ
เป็นพระเทพสุทธาจารย์ ดังกล่าว

(1) สุรสิทธิ์ ภูโท, โลกทิพย์, เรื่อง หลวงปู่โชติ คุณสมบุณโน (พระเทพสุทธาจารย์) ศรีสยามการพิมพ์, 2528 หน้า 61

จากประวัติ และการระลึกชาติได้ ของท่านเจ้าคุณฯ เป็นการยืนยันถึงชีวิตของ บุคคล
ผู้ที่ยังมีห่วง - อาลัย หรือค้นหา จะต้องมาเกิดอีกเป็นแน่นอน

จิตส่งกระแสออกไปจับจองที่เกิด

ยังมีเรื่องเกี่ยวกับอำนาจมหัศจรรย์ทางจิต ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ อีก
เรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องลึกลับ น่าพิจารณา และน่าสงสัยอยู่มาก ท่านพระอาจารย์มหาบัว
ญาณสมปนฺโน เล่าว่า

สมัยเมื่อ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ พักอยู่วัดบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อำเภอ
พรรณานิคม สกลนคร

ในสมัยนั้นปลายชีวิตของท่านพระอาจารย์มั่น ได้มีอุบาสิกาหนุ่มสาว คนหนึ่งมี
ความเคารพ เลื่อมใสในพระอาจารย์มั่นมาก มาเล่าเรื่องของตัวถวายท่านว่า

ขณะอุบาสิกา หนุ่มสาวผู้นี้แกนั่งสมาธิภาวนาตลอดกลางคืน ยามดึกสงัดพอจิต
เป็นสมาธิไม่แสดงกริยาใด ๆ ปรากฏเฉพาะความสงบนิ่งในเวลานั้น

พลันได้เห็นกระแสจิตของตัวเอง อันละเอียดยิ่งออกจากดวงจิตเป็นสายใยยาวเหยียด
ออกนอกกายออกไปสู่ภายนอก

แกเกิดความสงสัยเป็นลึกลับ จึงกำหนดจิตดูว่า กระแสจิตนี้มันไหลออกไปทำไม
และไปเกี่ยวข้องกับอะไร?

พอแกตามกระแสจิต อันละเอียด เป็นสายใยนั้นไปก็พบว่า กระแสจิตของแกไปเข้า
ที่ร่าง ของหลานสาวคนหนึ่ง เพื่อจับจองที่เกิดในท้องของหลานสาวซึ่งอยู่หมู่บ้านเดียวกัน

แกรู้สึกตกใจมาก เพราะตัวเองยังไม่ตาย ทำไมจิตจึงส่งกระแส ออกไปจับจองที่เกิด
ไว้แล้วเช่นนั้น จึงรีบย้อนจิตกลับมาที่เดิม และถอนจิตออกจากสมาธิทันที แกใจไม่ดีเลย
นับแต่ขณะนั้นเป็นต้นมา

ในระยะเดียวกัน ก็ปรากฏว่า หลานสาวคนนั้นเริ่มตั้งครรภ์ มาได้หนึ่งเดือนแล้วเช่นกัน
พอตื่นเช้าวันหลังแกก็รีบไปวัด เล่าเรื่องนี้ถวายพระอาจารย์มั่นดังกล่าวแล้ว ขณะนั้น
มีพระเถระหลายรูปนั่งฟังอยู่ด้วย ต่างกึ่งงไปตาม ๆ กัน

คำแนะนำของพระอาจารย์มั่น

พระอาจารย์มั่นนั่งหลับตานิ่งอยู่ประมาณ 2 นาที แล้วลืมตาขึ้น อธิบายปรากฏการณ์
แปลกประหลาดนั้น ให้อุบาสิกา คนนั้นฟังว่า

“เมื่อจิตรวมสงบลง คราวต่อไป ให้โยมตรวจดูกระแสจิตให้ดี ถ้าเห็นกระแสจิตนั้น
ส่งออกไปภายนอกดังที่โยมว่านั้น ให้กำหนดจิต ตัดกระแสจิตนั้นให้ขาด ด้วยปัญญาจริงๆ
ต่อไปกระแสจิตนั้นจะไม่ปรากฏ

แต่โยมต้องกำหนดดูกระแสจิตนั้นด้วยดี และกำหนดตัดให้ขาดด้วยปัญญาจริง ๆ อย่าทำเพียงแต่ว่าทำเท่านั้น เดี่ยวเวลาตายโยมจะไปเกิดในท้องของหลานสาวนะ”

พออุบาสิกาคณนั้น ได้รับคำแนะนำ จากพระอาจารย์มันแล้ว ก็กลับไปบ้าน ราวสองวัน ก็กลับมาหาท่านอีกด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสมาก

เมื่อถูกถามถึงอาการของกระแสจิต ตามที่ท่านเคยแนะนำไปแล้ว ก็รับคำตอบจากอุบาสิกาคณนั้นว่า

“โยมตัดขาดแล้วคืนแรก พอจิตสงบลงสนิทแล้วกำหนดดู ก็ดังเช่นดังที่เคยเห็นมาแล้ว นั้น ส่งกระแสไปอยู่ที่ท้องของหลานสาว โดยที่กำหนดตัดด้วยกระแสจิตพินิจนั้นด้วยปัญญาดังหลวงพ่อบอกจนมันขาดกระเด็นไปเลย

เมื่อโยมกำหนดดูอีก อย่างละเอียดเพื่อความแน่ใจ ไม่ปรากฏมีอีกเลย มันหายเงียบไป...”
จะรู้สึกได้ก็ด้วยสมาธิเท่านั้น

พระอาจารย์มันพูดต่อไปว่า “นี่แหละ คือความละเอียดของจิตคนเรา จะรู้เห็นได้จาก การภาวนาสมาธิเท่านั้น วิธีอื่นไม่มีทางทราบได้ จิตของคนเรามันลึกลับยิ่งนัก เราจะไปรู้เห็นมันด้วยวิธีการคาดคิดนึกเดาเอาตามตำราไม่ได้ ต้องลงมือปฏิบัติสมาธิจริง ๆ จึงจะรู้แจ้งเห็นจริง โยมเกือบเสียตัวให้กิเลสขบไสไปเกิดในท้องหลานสาว แบบไม่รู้สีกตัวแล้วใหม่ละ แต่ยังมีโชคดีที่ภาวนาสมาธิ จนรู้เรื่องของจิตเสียก่อน แล้วรีบแก้ไขทันเหตุการณ์”

หลานสาวแท้งลูก

ฝ่ายหลานสาวคณนั้น พอถูกอุบาสิกา ตัดกระแสจิตขาดจากความสับสนก็ปรากฏว่า หล่อนได้แท้งลูกในระยะเดียวกัน นำประหลาดมหัศจรรย์จริง ๆ

คนยังไม่ตายทำไมจึงเริ่มไปเกิดในท้องคนอื่น?

พระอาจารย์มันได้เฉลยปัญหานี้ว่า

“จิตเป็นแต่เพียงเริ่มต้นจับจองที่เกิดไว้เท่านั้น แต่ยังมีได้ไปเกิดเป็นตัวเป็นตนโดยสมบูรณ์ ถ้าอุบาสิกาคณนั้นรู้ไม่ทันปล่อยให้จิตไปเกาะเกี่ยวกับการเกิดในท้องหลานสาว จนทารกในครรภ์ปรากฏเป็นตัวตนสมบูรณ์ขึ้นมาเมื่อไร อุบาสิกาคณนั้นก็ตายทันที”

อุบาสิกาตัดกระแสจิต - หลานสาวแท้งลูก จะเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์หรือไม่?

ต่อปัญหานี้ พระอาจารย์มัน อธิบายว่า อุบาสิกาคณนั้น ตัดกระแสจิตตนเอง จะเป็นการทำลายก็เฉพาะกระแสจิต เท่านั้น มิได้ตัดหัวคนที่เกิดเป็นตัวเป็นตนแล้วแต่อย่างใด เพราะจิตแท้งยังอยู่กับอุบาสิกา ส่วนกระแสจิตที่ไปยึดที่ท้องหลานสาวนั้น พอเขารู้สีกตัวก็รีบแก้ไข คือ ตัดกระแสจิตของตนเสีย มิให้ไปเกี่ยวข้องอีกต่อไป เรื่องก็ยุติไปเท่านั้น

อีกอย่างหนึ่ง ทารกในครรภ์ของหลานสาวนั้น เพิ่งอายุได้ 1 เดือน เป็นเพียงแต่ ก้อนเลือด ยังไม่เป็นตัวตนแต่อย่างใด

อุบาสิกาอาลัยรักหลานสาว

สาเหตุที่อุบาสิกา เผลอไผลปล่อยให้กระแสจิตส่งออกไปเกาะเกี่ยวกับหลานสาวนั้น อุบาสิกาคนนั้น เคยเล่าว่า แกร็กหลานสาวคนนี้มากเสมอมา มีความเมตตาเป็นห่วงเป็นใย และติดต่อกันเกี่ยวกับหลานสาวคนนี้เสมอ แต่ก็มีได้คิดว่า จะมีสิ่งลึกลับคอยแอบขโมยไป ก่อเหตุ เช่นนั้นขึ้นมา ถึงกับจะต้องไปเกิดเป็นลูกหลานอีก⁽¹⁾

เรื่องจิต และการเกิดอีก ในทัศนะของนักวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน

ในปัจจุบัน การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวสภาพของวิญญาณ และการตายแล้วเกิดใหม่ นักวิทยาศาสตร์ปรจิตตวิทยา (Parapsychology) และนายแพทย์สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และ รัสเซีย หลังจากที่ได้ทำการทดลอง และหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มาเป็นเวลานาน โดยสรุปการทดลองที่ได้จากประสบการณ์ จากหลักฐานต่าง ๆ แล้ว ยืนยันตรงกันว่า ตายแล้วต้องเกิด แน่แน่นอน

ดังเช่นการค้นคว้าของศาสตราจารย์ นายแพทย์เอียน สตีเวนสัน อาจารย์สอนวิชา จิตศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา ท่านผู้นี้ได้รายงาน การสำรวจผู้ที่ระลึกชาติก่อนได้ หลักฐานรวมทั้ง 35 ราย ที่เชื่อได้ว่าตายแล้วเกิดอีกจริง เสนอต่อสมาคมค้นคว้าทางจิต สหรัฐอเมริกา โดยยืนยันว่า ท่านได้พบปะสอบถามผู้ที่ระลึก ชาติได้ด้วยตนเองในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา เลบานอน บราซิล ลังกา อินเดี และประเทศไทย

ท่านศาสตราจารย์เอียน สตีเวนสัน ได้สรุปว่า วิญญาณเป็นพลังงานพิเศษลึกลับ ชนิดหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถหาเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ค้นหาวิญญาณได้ หวังว่าอนาคต คงจะสามารถหาเครื่องมือวัดความถี่ หรือพลังงานทางวิญญาณได้ ท่านกล่าวว่า “วิญญาณ ไม่แตกดับสลายไปพร้อมกับร่างกาย ยังคงมีการสืบต่อเป็นสันตติไม่ขาดสาย สามารถทิ้งร่างกายเก่าไปเกิดในร่างกายใหม่ได้ตามสภาพของกรรมดี-กรรมชั่ว ที่ได้กระทำไว้ก่อนสิ้นชีวิต”

สรุปอภิปรายว่าด้วยจิต หรือวิญญาณ

1. คำว่า จิต นั้นมีสถานะเป็นนามธรรม มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่นใน ปฏิจลสมุปปบาท ใช้เรียกว่า “วิญญาณ” เช่น “วิญญาณปัจจยา นามรูป” นามรูปย่อมีขึ้น เพราะอาศัยวิญญาณ เป็นปัจจัย

(1) นิตยสาร “โลกทิพย์” เรื่อง “พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต; บอดอริบแห่งยุค” ฉบับที่ 4 ปีที่ 1 สิงหาคม 2525 หน้า 13-14

ในที่บางแห่ง พระพุทธเจ้าทรงเรียก วิญญาณ ว่า จิต เช่นใน คำว่า จิตเต สงกสิฏฺฐุ
ทุกคฺติ ปาฏิกฺขา เมื่อจิตเศร้าหมองแล้วย่อมมีหวังไปเกิดในทุกคติ

ในที่บางแห่ง พระพุทธองค์ทรงเรียก จิต ว่า มโน เช่น ในพระธรรมบทว่า
มโนปฺพพฺกมา ธมฺมา - ธรรมทั้งหลายนี้อาศัยใจไปก่อน ฯลฯ

2. ลักษณะของจิต เทียบไปด้วยเดียว - ไม่มีร่างกาย - มีกายเป็นที่อาศัย
3. วิญญาณเป็นพลังงาน
4. วิญญาณในพุทธปรัชญาไม่เป็นอมตะ

โวหารเรียกจิตเป็นโวหาร 2 ระดับ คือ

1. ภาษากน จิตมีสภาวะคล้ายเป็นอมตะ
2. ภาษาธรรม จิตมีสภาวะเป็นสันตติ
5. จิตกับร่างกายมีลักษณะเกิดดับเหมือนกัน
6. จิตเข้าสู่ร่างใหม่ (Rebirth) เพราะ

อาลัย หรือมีความอยาก - ความปรารถนา ดังเรื่องราวของการระลึกชาติได้ของเจ้าคุณ
พระเทพสุทธาจารย์ และเรื่องราวของ อุบาสิกา ผู้รู้กระแสจิตของตัวเองไปจับจองที่เกิดใหม่
ในห้องของหลานสาว เพราะความห่วงหาอาลัย อาศัยคำแนะนำจากพระอาจารย์มั่น ผู้มีพลัง
สมาธิสูง จึงได้พ้นจากการถือกำเนิดในห้องของหลานสาว

7. เรื่องการเกิดใหม่ (Rebirth) นี้ นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบันได้ทึ่งทึ่งความสนใจเป็น
อย่างมาก อย่างเช่น ศาสตราจารย์นายแพทย์ เอียน สตีเวนสัน ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผู้ที่ระลึก
ชาติได้ที่น่าเชื่อถือได้จำนวน 35 ราย เชื่อว่า ตายแล้วเกิดอีกจริงๆ โดยกล่าวสรุปว่า

“วิญญาณไม่แตกดับสลายไปพร้อมกับร่างกาย ยังคงมีการสืบต่อเป็นสันตติไม่ขาดสาย
สามารถทิ้งร่างกายเก่าไปเกิดในร่างกายใหม่ได้ ตามสภาพของกรรมดี - กรรมชั่วที่ได้กระทำ
ไว้ก่อนสิ้นชีวิต”

3. อภิปรัชญาว่าด้วยพระเจ้า (God) หรือปรัชญาเทวะ

ปัญหาสุดท้ายของอภิปรัชญา คือ การค้นคว้าหาสัจภาวะเรื่อง พระเจ้า หรือสิ่งที่มี
อำนาจเหนือมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพล มาตั้งแต่บรรพกาล เป็น ลัทธิเทวนิยม

“เทวนิยม” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึงลัทธิที่เชื่อว่า
มีพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ พระองค์เดียว พระเจ้านั้นทรงมีอำนาจครอบครองโลก และสามารถดล
บันดาลความเป็นไปในโลก

ข้อแตกต่างระหว่างเทวนิยมทางอภิปรัชญา และปรัชญาธรรมชาตินิยม

เทวนิยม ทางอภิปรัชญา จะเห็นว่า พระเจ้ามีอยู่จริง คือเป็นภาวะที่มีอยู่อย่างเที่ยงแท้ถาวร ไม่ใช่เป็นเพียงอุดมคติ อย่างที่นักปรัชญาธรรมชาติบางพวกเข้าใจ เพราะนักปรัชญาธรรมชาตินิยม นำเอาคำว่า พระเจ้า (God) ไปใช้ เพียงหมายถึง มโนภาพอย่างหนึ่ง (concept) ซึ่งผูกยึดค่านิยม หรือเป้าประสงค์ของมนุษย์ให้รวมเข้าเป็นเอกภาพอย่างหนึ่งขึ้น

ดังนั้นพระเจ้า ตามความเชื่อของนักปรัชญาธรรมชาตินิยมพวกนี้ จึงเป็นเพียงอุดมคติเท่านั้น ไม่ใช่ภาวะอย่างที่นักปรัชญาที่ฝ่ายเทวนิยมหมายถึง จึงถือกันว่านักปรัชญาธรรมชาตินิยมเป็นฝ่าย อเทวนิยม (Atheist)⁽¹⁾

พระเจ้า คืออะไร?

นี่คือปัญหา ที่ถามง่าย แต่ยากที่จะตอบ และพิสูจน์ให้เห็นจริง จะระบุลงไปว่า สิ่งนั้นคืออะไร ก็ พระเจ้า ทำได้ไม่ถนัดนักดังนั้นวาทะเรื่องพระเจ้า จึงมีหลายรูปแบบ เช่น โดยตามัญญ์สำนัก เทวศาสตร์ และปรัชญาโวหาร เป็นต้น แต่จะเป็นวาทะชนิดใดก็คงหนีไม่พ้นสิ่งสูงสุด ที่ครอบงำสิ่งทั้งปวงอยู่

ฉะนั้น ความหมายที่แท้จริง ของพระเจ้า ก็คือ สิ่งสูงสุดที่เป็นปฐมเหตุให้เกิด และควบคุมสิ่งทั้งปวง ในที่ทั้งปวง ตลอดกาลทั้งปวง ซึ่งจะเห็นได้จากอากาศสถานที่ว่า

“...อหฺมสุมิ พรหฺมา มหาพรหฺมา อภิภู อนภิภูโต อญฺญตตฺถุโส วสวตฺตี อิสฺสโร กตฺตา นิรมิตา เสฏฺฐโฐ สญฺชิตา วสี ปิตา ภูตภพฺยานํ มยา อิเม สตฺตา นิรมิตา”

“เราเป็นพรหม (พระเจ้า) มหาพรหม ผู้ยิ่งใหญ่ไม่มีใครข่มได้ รู้เห็นต้องแท้ ผู้กุมอำนาจ อิศระ ผู้สร้าง ผู้บันดาล ผู้ประเสริฐ ผู้บัญชา ผู้สันตัดกรณี และผู้เป็นบิดาของสรรพสิ่งที่เกิดแล้ว และกำลังจะเกิด สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ เราเป็นผู้สร้างทั้งสิ้น”⁽¹⁾

เทววิทยา (Theology)

เป็นอีกคำหนึ่งที่ใช้กันมากในทางอภิปรัชญา คำนี้ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “วิชาที่ว่าด้วยพระเจ้า และความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับโลก”

เทววิทยา 2 ประเภท คือ

1. เทววิทยาธรรมชาติ (Natural theology)
2. เทววิทยาวิวรรณ์ (Revealed or Sacred theology)

เทววิทยาธรรมชาติ หมายถึง พระเจ้าเปิดเผยสัจจะไว้ในธรรมชาติ โดยให้มนุษย์ใช้ความสามารถของตนค้นคว้าไปเรื่อย ๆ หมายความว่า ความจริง หรือสัจภาวะนั้น มิได้ปรากฏเพียงแต่ในพระคัมภีร์ หากแต่ปรากฏในตำราเล่มมหรหีมา คือ ธรรมชาติด้วย และกฎธรรมชาติ

(1) อติศักดิ์ ทองบุญ, เรื่องเดียวกัน หน้า 202

นั้นเป็นกฎที่แน่นอนตายตัว ไม่ว่ามนุษย์จะเอาไปตีความอย่างไร กฎก็ยังคงเดิมเป็นนิรันดร์ ไม่สะท้อนไปตามความคิดเห็น และเหตุการณ์ที่มนุษย์ก่อขึ้น

เทววิทยาวีรณห์ หมายถึง การเปิดเผยโดยตรงของพระเจ้า หรือที่เรียก “เทวบันดาล” คือการที่พระเจ้าทรงเปิดเผยความรู้แก่มนุษย์ ผู้ที่ทรงเลือกแล้ว เช่น เปิดเผยบัญญัติ 10 ประการให้แก่ โมเสส, คัมภีร์ไบเบิล (New Testament) แก่ พระเยซู และคัมภีร์อัลกุรอาน แก่ท่านนบีมุฮัมมัด หรือแม้แต่คัมภีร์พระเวท ก็ทำนองเดียวกัน เป็น **ศรุต** คือพระเป็นเจ้ามาเปิดเผยให้แก่พวกฤาษี (Seers) ผู้กำลังอยู่ในฌานสมบัติ แล้วก็มาถ่ายทอดให้มหาชนอีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้น ฝ่ายเทววิทยาวีรณห์ จึงถือเป็นความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นสัจจะแท้เพราะผ่านมาจากพระเป็นเจ้าโดยตรง จึงเชื่อว่าเป็นคัมภีร์ที่ถูกต้องแม่นยำ เพราะมิใช่วิสัยของมนุษย์ จะรู้อย่างแจ่มชัด เช่นนั้น

ข้อพิสูจน์เรื่องพระเจ้านั้นมีอยู่จริงหรือไม่?

นักปรัชญาเทวนิยม มีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ **หาเหตุผล และข้อเท็จจริง** มาประกอบการพิสูจน์ให้เป็นจริงว่า **พระเจ้านั้นมีอยู่จริง** ทั้งนี้เพื่อตอบโต้หักล้างข้อโต้แย้งของพวกอเทวนิยม ที่มักอ้างว่าพระเจ้าไม่มีจริง

ข้อพิสูจน์ ของพวกเทวนิยมจำนวนมากก็อาศัยข้ออ้างทางศาสนา คือ **หลักศรัทธา** และมีอยู่จำนวนไม่น้อยที่อาศัยข้ออ้างทางปรัชญา คือ **หลักเหตุผลและประสบการณ์ของมนุษย์**

นักอภิปรัชญา ถือว่า ข้อพิสูจน์ประการหลังนี้แหละควรเชื่อถือได้มากกว่า

เหตุผลที่พิสูจน์ว่าพระผู้เป็นเจ้ามีอยู่ 4 ประการด้วยกันคือ-

1. เหตุผลทางจักรวาลวิทยา (Cosmological Argument)
2. เหตุผลทางเจตจำนง หรือ วัตถุประสงค์ (Teleological Argument)
3. เหตุผลทางภววิทยา (Ontological Argument)
4. เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Argument)

เหตุผลทางจักรวาลวิทยา (Cosmological Argument)

เหตุผลในการพิสูจน์ ความมีอยู่ของพระเป็นเจ้าประเภทนี้ อ้างว่า **โลกเรานี้ไม่มีความแน่นอน ไม่มีอิสระ จำต้องอาศัยสิ่งที่แน่นอน, และสิ่งที่แน่นอน** โลกนี้มีแต่ความสัมพันธ์ ต้องอาศัยสิ่งสมบูรณ์ ทุกสิ่งในโลกนี้ต้องอาศัยสิ่งสมบูรณ์ ทุกสิ่งในโลกนี้ต้องอาศัยสิ่งอื่น **ไม่สามารถมีได้ - เป็นได้ ด้วยตัวมันเอง, โลกนี้อยู่ภายใต้กฎของกาล และอวกาศ จะต้องอาศัยสิ่งที่อยู่เหนือกาล - อวกาศ, และโลกนี้เป็นผล ต้องอาศัยสิ่งที่**

(1) รศ.คำพล สิริมนินทร์, พระเจ้าองค์พระสัมมา คืออะไร? ของชมรมปรัชญาแห่งการประนีประนอม ฉบับที่ 79 เมษายน พ.ศ. 2528

สรุปแล้ว โลกนี้ ก็แบบแห่งเหตุผล ทุกสิ่งที่เป็นผลจะต้องมีเหตุ เหตุเหล่านี้เป็นผลของอีกเหตุหนึ่งสืบต่อไป แต่เราไม่สามารถทบทวนถึงเหตุย้อนหลังชนิดไม่มีที่สิ้นสุด จะต้องหยุด ณ จุดหนึ่ง สมมติว่า มีสิ่งสมบูรณ์จัดว่าเป็นเหตุแรก (First Cause) ซึ่งคงอยู่ด้วยตัวเอง เป็นเหตุของตัวเอง เป็นอิสระไม่ขึ้นกับสิ่งอื่น ๆ เหตุแรกดังกล่าวนี้ ตามทฤษฎีนี้ ถือว่าเป็น พระผู้เป็นเจ้า

มาร์ติน ก็ใช้เหตุผลทางจักรวาลวิทยาพิสูจน์ว่า มีพระเจ้าโดยอาศัยกฎเหตุผล ซึ่งถือว่า มีเหตุ มีอำนาจ มีพลัง พระผู้เป็นเจ้าเป็นเหตุของโลก ทรงเป็นทั้งเหตุทางวัตถุ และเหตุในทางความสามารถ ในทางสร้างสรรค์

เหตุผลทางเจตจำนง หรือวัตถุประสงค์ (Teleological Argument)

เหตุผลนี้ มีหลักพิสูจน์ว่า มีพระเจ้าเป็นเจ้าในลักษณะที่ปรากฏของโลกว่าชะรอยว่า โลกนี้ต้องมีผู้ออกแบบที่ทรงไว้ซึ่งสติปัญญาสูงสุด เพราะโลกมีความเป็นระเบียบ มีความกลมกลืน มีเอกภาพ

ยกตัวอย่างหยาบ ๆ เช่น บ้านที่เราอยู่อาศัย ก่อนจะมีวัสดุ และห้องเป็นสัดส่วนสวยงามน่าอยู่ ต้องอาศัย สถาปนิก หรือนายช่าง เป็นผู้ออกแบบเขียนแปลน ฉะนั้นโลกที่เราอยู่อาศัยนี้ ก็เหมือนกัน ประกอบด้วยสรรพสิ่งมากมาย หลากหลาก เช่น ป่าไม้-ภูเขา-ที่ราบลุ่ม-ทะเล-แม่น้ำ-พืช-สัตว์-มนุษย์ ล้วนแต่มีระเบียบ มีความกลมกลืน มีเอกภาพ ที่เป็นเช่นนั้น ข้อพิสูจน์นี้ถือว่า จะต้องมีผู้มีสติปัญญาเป็นอนันตะ ทรงไว้ซึ่งอำนาจทิพย์ เป็นผู้ออกแบบ

ดังที่ วอลแตร์ (Voltaire) นักประพันธ์เรื่องนามของฝรั่งเศส นำไปเขียนเป็นเรื่องขบขันไว้ในหนังสือชื่อ Candide ตอนหนึ่งว่า

“สิ่งทั้งหลายไม่อาจเป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากทุก ๆ สิ่งถูกสร้างขึ้น เพื่อจุดหมายอย่างหนึ่ง ทุก ๆ สิ่ง จำเป็นต้องเป็นไปตามจุดหมายที่ดีที่สุด จึงสังเกตได้ว่า จมูกนั้นถูกสร้างขึ้นเพื่อสวมแว่นตา เราจึงมีแว่นตากัน ขาก็ถูกสร้างขึ้นเพื่อสวมกางเกง เราจึงมีกางเกง หินก็ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้คนขุดเจาะ (ระเบิด) ออกมาเพื่อสร้างคฤหาสน์ เจ้านายของข้าพเจ้าจึงมีคฤหาสน์ที่โอ้อ่าหรรหรร และท่านบารอนผู้ยิ่งใหญ่ในจังหวัด จึงมีเรือนที่ดีที่สุด

และเนื่องจากหมูถูกสร้างขึ้นเพื่อให้คนกินเนื้อ เราจึงกินเนื้อหมูกันตลอดทั้งปี

เพราะฉะนั้น ผู้ที่เคยยืนยันว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งไร้สาระ ที่พรรณนาไว้อย่างไร้ประโยชน์นั้น ควรพูดเสียใหม่ว่า สิ่งทั้งปวงล้วนมีขึ้น เป็นขึ้น เพื่อจุดหมายที่ดีที่สุดทั้งสิ้น”(1)

(1) อติศักดิ์ ทองบุญ, เรื่องเดียวกัน หน้า 227

เหตุผลทางภววิทยา (Ontological Argument)

ข้อพิสูจน์ ตามทฤษฎีนี้อนุมานว่า พระผู้เป็นเจ้ามีอยู่จริง จากการที่มนุษย์คิดได้เกี่ยวกับสิ่งที่มีศักยภาพเหนือตัวเอง ดังที่นักบุญแอนเซลม (St. Anselm) ให้ทรรศนะว่า พระผู้เป็นเจ้ามีอยู่โดยอาศัยความคิดเกี่ยวกับสิ่งสมบูรณ์ เดส์การ์ต เองก็ได้ย้าถึงเหตุผลทางภววิทยาของเซนต์.แอนเซลม แล้วอนุมานว่า พระผู้เป็นเจ้ามีจริง โดยอาศัยที่ตัวเองมีความคิดเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้า เพราะความคิดชนิดนี้ มนุษย์ถูกจำกัดไว้ด้วยศักยภาพของตัวเอง การที่มนุษย์คิดถึงภาวะที่เกินศักยภาพของตัวเองได้นั้น จะต้องมีต้นเหตุแห่งความคิดเป็นแน่นอน

ดังนั้น เดส์การ์ต จึงพิสูจน์ ความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าว่า การที่ข้าพเจ้ามีความคิดที่สมบูรณ์ และแจ่มชัดกว่าความคิดที่ได้จากประสบการณ์ และความคิดที่จิตสร้างขึ้นนั้น เพราะข้าพเจ้ามีความคิดติดตัวมาแต่กำเนิด (Innate Idea) และความคิดดังกล่าวนี้ พระผู้เป็นเจ้าเป็นต้นเหตุบันดาลให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น พระผู้เป็นเจ้าจึงมีอยู่

เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Argument)

เหตุผลตามข้อพิสูจน์นี้ มีอยู่ว่า ผู้มีคุณธรรม หรือความดีย่อมจะไม่ได้รับการยกย่อง และคนที่ทำชั่วย่อมไม่ได้รับการลงโทษ หากโลกนี้ไม่มีพระผู้เป็นเจ้า

ดังนั้น ข้อพิสูจน์นี้จึงถือว่า พระผู้เป็นเจ้านี้เองจะเป็นผู้ประทานรางวัล แก่ผู้ทำความดี และลงโทษแก่ผู้ทำความชั่วในอนาคต เพราะพระองค์ทรงเป็นผู้ควบคุมกฎจริยธรรม มิฉะนั้น แล้วโลกนี้ ก็จะไม่มีความเที่ยงธรรม

กานท์ ถือว่า พระผู้เป็นเจ้ามีอยู่เพื่อเหตุผลทางจริยธรรมเท่านั้น ความดีขั้นสูงสุด คือคุณธรรมที่จะก่อให้เกิดความสุข เป็นความรู้สึกของคนเราทั่ว ๆ ไป ผู้ทำความดีควรได้รับรางวัล และมักจะปรากฏว่า คนผู้ทำความดีมักไม่ค่อยได้รับความสุข ฉะนั้นจึงสมมติให้มีพระผู้เป็นเจ้าขึ้น โดยหวังว่า พระองค์ จะเป็นผู้ประทานรางวัลแก่คนดีในโลกหน้า

ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้า (A concept of God)

ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้านั้นมีอยู่ 4 ชนิดด้วยกัน คือ

1. เทวนิยม (Deism)
2. สกกลเทพนิยม (Pantheism)
3. สรรพเทวนิยม (Theism)
4. สากกลเทพนิยม (Panentheism)

เทวนิยม (Deism)

หมายถึง พระผู้เป็นเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ เพียงพระองค์เดียว ดำรงอยู่ในฐานะเป็นพระอติเทพ อย่างเช่น พระพรหม ของฮินดู, พระยโฮวา ของคริสเตียน และพระอัลเลาะห์ ของมุสลิม

เชื่อกันว่า พระอติเทพเหล่านี้ เป็นผู้สร้างโลก และสรรพสิ่งต่าง ๆ จากความว่างเปล่า แล้วทรงมอบพลังต่าง ๆ ไว้ให้แก่โลก

เมื่อโลกมีแนวโน้มว่าจะเสื่อม หรือเกิดภัยพิบัติ พระองค์ก็จะอวตาร ลงมาเป็นคราว ๆ อย่างเช่น เชื่อกันในอนาคตว่า

ในคติของศาสนาฮินดู พระผู้เป็นเจ้า จะอวตารลงมาเป็น **กาลกีน** บุรุษผู้มีมาขาวถือดาบในมือขวา

ในคติของ จีน เรียกว่า **ไมไต**

ญี่ปุ่น เรียกว่า **พระไมโรกุ**

คริสตศาสนา เรียกว่า **พระเมสสิอาห์**

อิสลาม เรียกว่า **พระมหดี⁽¹⁾**

สกลเทพนิยม (Pantheism)

ความคิดนี้ ถือว่า พระเป็นเจ้า คือ สิ่งทั้งปวง สิ่งทั้งปวง คือ พระผู้เป็นเจ้า คำว่า

Pantheism ประกอบขึ้นจากคำ 2 คำ คือ

Pan = ทั้งปวง, ทั้งหมด, รวม

theism = เทวนิยม

ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้ว ก็จะเป็น “All is God”

“สิ่งทั้งปวง คือพระเจ้า หรือพระเจ้า คือสิ่งทั้งปวง”

สรรพเทวนิยม (Theism)

เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับพระเจ้าว่า มีลักษณะที่พอจะกล่าวสรุปเป็นดังนี้

พระเจ้า คือ สภาวะที่อยู่

- เหนือโลก
- ในโลก
- เหนือวิญญานมนุษย์

4. สากลเทพนิยม (Panentheism)

เป็นแนวความคิดที่พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

พระเจ้า คือ สภาวะที่มีลักษณะอยู่ - เหนือโลก

- ในโลก
- เหนือวิญญานมนุษย์
- ในวิญญานมนุษย์

(1) ผศ.ดร.พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์, คนกับพระเจ้า, โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, 2523 หน้า 143

พระเป็นเจ้าในทัศนะของนิตเช่

เมื่อไม่กี่ปีมานี้ที่สหรัฐอเมริกา ได้มีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในญัตติที่ว่า “พระเจ้าตายไปแล้ว” (God is dead) ส่วนมากอภิปรายในบริบททางเทววิทยา และศาสนา และในส่วนที่เป็นความกดดันของประชาชนทั่วไป แต่นักปรัชญาไม่ได้สนใจทั้งในด้านเนื้อหา และในด้านภาษาที่ใช้ในการอภิปรายนั้น กลับหันมาสนใจข้อเขียนของนิตเช่ (Friederich Nietzsche พ.ศ. 2387-2443) ที่เสนอนโยบายเกี่ยวกับ **มรณกรรมของพระเจ้า** (The death of God)

ในหนังสือ The Joyful Wisdom นิตเช่ เขียนไว้ในหัวข้อว่า The Madman มีใจความดังนี้-

ในเช้าวันหนึ่งซึ่งมีแสงแดดจ้า ชายบ้าคนหนึ่งจุดตะเกียง แล้วถือวิ่งไปในตลาด พลังร้องขึ้นว่า “ฉันจะค้นหาพระเจ้า ฉันจะค้นหาพระเจ้า” ขณะนั้นมีคนที่ไม่นับถือพระเจ้าจำนวนมากยืนอยู่ ณ ที่นั้น อากัปกริยาของชายบ้า ทำให้คนพวกนั้นสนุกสนาน เอฮากันใหญ่ และพากันตั้งคำถามยั่วเย้ากันอย่างครื้นเครง แต่ชายสติวิปลาสคนนั้น หาได้สนใจกับคำถามเหล่านั้นไม่ กลับโจนเข้าหาคนกลุ่มนั้นแล้วแทรกตัวเข้าไปข้างใน พร้อมกับตะโกนขึ้นว่า

“พระเจ้าหายไปไหน ฉันตั้งใจจะบอกพวกคุณว่า เราได้ฆ่าพระองค์เสียแล้ว เรา ก็ฉันกับพวกคุณทั้งหมดนี้แหละเป็นฆาตกร”

และได้พร่ำรำพันต่าง ๆ นานาว่า เมื่อพระเจ้าตายไปแล้ว พวกเราจะทำอย่างไรกันต่อไป จะมีใครมาช่วยเหลือพวกเราได้ และเมื่อเห็นว่า ไม่มีใครสนใจ เขาก็ได้โยนตะเกียงลงพื้นดิน ทำให้ตะเกียงแตกกระจาย พลังร้องขึ้นว่า

“ฉันมาแต่เช้าเชียวหนา แต่ก็ยังไม่ทันการณ์เสียแล้ว” จากนั้นเขาก็ได้เที่ยวไปตามโบสถ์ต่าง ๆ ในวันเดียวกันนั้น และกล่าวว่า

“บัดนี้ โบสถ์เหล่านี้เป็นอะไรถ้าไม่ใช่สุสานและอนุสาวรีย์ของพระเจ้า”⁽¹⁾

คำว่า พระเจ้าตายไปแล้ว (God is dead) นั้นเชื่อกันว่ามาจากแรงกระตุ้นของ รูดอล์ฟ บุลต์มันน์ (Rudolf Bultmann) ผู้กระตุ้นให้ศาสนาคริสต์ ขจัดเรื่องไร้สาระต่าง ๆ เช่น นิทานเก่า ๆ ภาพสมัยโบราณ และให้ลดเรื่องเทพนิยายลงบ้าง

พุทธศาสนิกกับพระเจ้า

พระเจ้า คือสิ่งสูงสุดที่เราต้องการเคารพ เชื่อฟัง เกรงกลัว หวังพึ่งอาศัยจนกว่าเราไม่ต้องพึ่งอาศัยสิ่งใดอีกต่อไป เราจะต้องมีพระเจ้าเป็นสิ่งที่พึ่งอาศัย จนกว่าจะพ้นความจำเป็นที่จะต้องมีที่พึ่งอาศัย นี้คือ **พระเจ้า**

(1) อคติศักดิ์ ทองบุญ, เรื่องเดียวกัน หน้า 273-274

ขอภัย อย่าหาว่าจ้วงจาบอะไรเลย **ระดับของพระเจ้า** นั้นจัดตามข้อเท็จจริงที่กล่าวมาแล้วข้างต้นได้ดังนี้-

ระดับที่ 1 พระเจ้าในระดับที่จะขอเรียกว่า **ปศุสัตว์ศาสตร์** คือศาสตร์ของปศุสัตว์ ปศุสัตว์นี้ ขอถือเอาความหมายตามตัวหนังสือว่า **สัตว์ที่ต้องอยู่ในคอก** สัตว์ที่อยู่ในป่าไม่เรียกว่า ปศุสัตว์ สัตว์ที่จับมาขังคอก มาอยู่ในคอก ในเล้ากับคน ในความปกครองของคนนี้เรียกว่า ปศุสัตว์ ปศุสัตว์ศาสตร์ คือ ศาสตร์ของสัตว์ที่ต้องอยู่ในคอก นี่คือ พระเจ้าตามสัญญาชฎาณแห่งความกลัวของสัตว์ที่มีความรู้สึกนึกคิดทั่ว ๆ ไป กระทั่ง นก หนู ปู ก็มีพระเจ้า หรือสิ่งที่เขาต้องการให้คุ้มครองอย่างทีกล่าวแล้ว อย่างต่ำที่สุดแม้แต่ว่า **รูของมัน เจี้ยว งา อวูชของมันก็เป็นพระเจ้า** มันจะต้องยึดถือเอาเป็นเครื่องคุ้มครองต่อสู้อันนี้คือพระเจ้าในระดับปศุสัตว์ศาสตร์

ระดับที่ 2 พระเจ้าในระดับ **ไสยศาสตร์** คือ พระเจ้าเกิดขึ้นตามความคิด ความรู้ที่ยังไม่ถึงที่สุด เรียกว่า **ยังไม่รู้ก็ได้ ยังมงงายอยู่ ยังไร้ญาณทัศนะ** นับตั้งแต่คนปายุคแรก ๆ ขึ้นมา จนถึงปัจจุบันก็ยังมีร่องรอยอยู่ มันเกิดมาจาก **ภาวิตญาณ** คือความรู้ที่เจริญแล้วอย่างครึ่ง ๆ กลาง ๆ

สัญญาชฎาณนั้น คือ ความรู้ที่ไม่ได้มาจากการอบรม เมื่อสัญญาชฎาณ ได้รับการอบรมมาเป็นภาวิตญาณเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ ก็รู้ได้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ดีกว่าไม่รู้อะไรเสียเลย เราจึงเรียกความรู้แบบนี้ว่า **ไสยศาสตร์**

ไสย แปลว่า ดีกว่าไม่รู้ คือดีกว่าระยะแรก **ไสยศาสตร์** คือ ศาสตร์ที่ดีกว่าระยะแรก หรือดีกว่าไม่มีเสียเลย และแปลว่า **หลับก็ได้** เพราะฉะนั้น **ไสยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่ยังหลับอยู่** **ยังไม่ตื่น** ไม่ลืมตาพระเจ้าในระดับไสยศาสตร์ ก็มีอยู่พวกหนึ่ง เช่น ผีบางเทวดา กระทั่งต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ หรือฟ้าดิน ในความหมายกว้าง ๆ อะไรก็ตามเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็เรียกว่า ไสยศาสตร์ เป็นมรดกตกทอดลงมาจนถึงทุกวันนี้ ยังละไม่ได้ เลิกไม่ได้ เพราะเข้ากันได้กับความรู้สึกสัญญาชฎาณของมนุษย์ หรือของตน คือ **พึ่งผู้อื่น**

ไสยศาสตร์ มีหลักพึ่งผู้อื่น ไม่ได้พึ่งตัวเอง เป็นศาสตร์ที่ลงทุนน้อย อ่อนวอนเอา ก็ได้ และไม่ต้องใช้สติปัญญาอะไรเลย เพราะมันตั้งอยู่บนความมงงาย ฉะนั้นไสยศาสตร์จึงยังมีอยู่

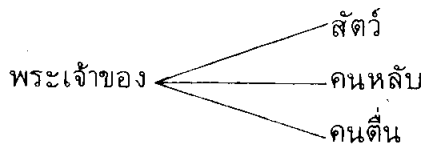
ระดับที่ 3 พระเจ้าในระดับ **พุทธศาสตร์** คำว่า พุทธนี้แปลว่า **ตื่น** คือ ตื่นจากหลับ ตื่นจากการนอน แต่เราก็ใช้คำแปลรวบรัดว่า **รู้** เพราะถ้ายังหลับก็ไม่รู้ต้องตื่นนอน ตื่นจากหลับเสียก่อน จึงรู้ จึงพ้นจากความหลับ พ้นจากไสยศาสตร์ **พุทธศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ดีที่สุด** ไม่ใช่เพียงแต่ดีกว่า

พุทธศาสตร์ ไม่ใช่ ไสยศาสตร์ เพราะว่า ดีที่สุด และเพราะว่าตื่นแล้วจากหลับของ ไสยศาสตร์ ด้วยอำนาจภาวิตญาณ ภาวิตญาณที่ได้เจริญอบรมถึงที่สุดแล้วของบุคคลในระดับ พระพุทธเจ้า ซึ่งแม้พระพุทธรูปองค์ทรงมีสิ่งนี้ เป็นที่เคารพสักการะ อย่างที่ตรัสว่า ตรัสรู้แล้ว จะเคารพอะไร? ทรงค้นไปค้นมากก็พบว่า ต้องเคารพธรรม ธรรมที่ตรัสรู้นั่นเอง

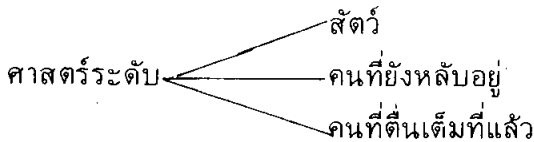
ธรรมที่ตรัสรู้ คือ “กฎแห่งอิทัปปัจจยตา” ว่า ความทุกข์เกิดขึ้นอย่างไร ความทุกข์ จะดับไปอย่างไร ที่ทรงเคารพกฎนี้ ในฐานะเป็นสิ่งควรเคารพ หรือสูงสุดมีลักษณะเป็น วิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ไสยศาสตร์ เพราะเป็นศาสตร์ที่ลืมนตาแล้ว ตื่นจากหลับ คือ กิเลสแล้ว ไม่มีลักษณะปรีชาญาณซึ่งต้องใช้การคำนวณ พุทธศาสตร์ เป็นวิทยาศาสตร์ไม่ใช่ปรีชาญาณ เพราะ ว่า พุทธศาสตร์ มีพระเจ้าอย่างที่ไม่ต้องคำนวณ มีพระเจ้าชนิดที่นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบันนี้ ยอมรับได้

สรุปพระเจ้า 3 ระดับ

เรามาเทียบกันดู พร้อมกันทั้ง 3 ระดับ บางที่จะช่วยให้เข้าใจดีขึ้น พระเจ้า 3 ระดับ คือ-

หรืออาจเรียกเป็นศาสตร์ว่า

คำว่า ศาสตร์มาจาก ศาสตร์ แปลว่า ความรู้ที่ตัดปัญหาได้ ศาสตร์ คือ สิ่งที่มีคม ที่ตัดปัญหาได้

ระดับที่ 1 เป็นพระเจ้า แห่งความรู้สึกของสัตว์ พระเจ้าที่เกิดมาจากความรู้สึกกลัว ตาย ตามสัญชาตญาณ ลัทธินี้จะพึ่งผู้อื่น ผู้กลัวตายตามสัญชาตญาณนี้จะพึ่งสิ่งอื่น นอกไป จากตน

ระดับที่ 2 พระเจ้าแห่งความเชื่อของ ผู้ที่ไม่ลืมนตา เขายังหลับอยู่ เขาเชื่อว่าอะไร อย่างไม่รู้ เขาก็มีสิ่งนั้นเป็นพระเจ้า ยังไม่อาจลืมนตา นี่เป็นการเชื่อผู้อื่น

ระดับที่ 3 เป็นพระเจ้าแห่งสติปัญญา พระเจ้าของผู้ลืมนตาแล้ว ลืมนตาถึงที่สุดที่พึ่ง ตัวเอง⁽¹⁾

(1) อติศักดิ์ ทองบุญ, เรื่องเดียวกัน หน้า 279-290

สรุปอภิปรายว่าด้วยพระเป็นเจ้า (God)

1. อภิปรายว่าด้วย พระผู้เป็นเจ้า เรียกว่า เป็นลัทธิเทวนิยม
2. เทวนิยมทางอภิปราย ต่างจากปรัชญาธรรมชาตินิยม
 - เทวนิยมทางอภิปราย คือพระเจ้ามีอยู่จริง และมีอยู่อย่างเที่ยงแท้ถาวร
 - ปรัชญาธรรมชาตินิยม เป็นฝ่ายอเทวนิยม ถือว่า พระเจ้านั้นเป็นเพียงอุดมคติ หรือมโนภาพ (concept)
3. พระเจ้า คืออะไร?

ถ้าตามทัศนะของฮินดู ก็จะบอกว่า

“เราเป็นพรหม (พระเจ้า) มหาพรหม ผู้ยิ่งใหญ่ ไม่มีใครข่มได้ รู้เห็นต้องแท้ ผู้กุมอำนาจ อิศระ ผู้สร้าง ผู้บันดาล ผู้ประเสริฐ ผู้บงการ ผู้สันตติกรรม และผู้เป็นบิดาของสรรพสิ่งที่เกิดแล้ว และกำลังจะเกิด สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ เราเป็นผู้สร้างขึ้นทั้งสิ้น”
4. เทววิทยา 2 ประเภท คือ
 1. เทววิทยาธรรมชาติ (Natural theology)
 2. เทววิทยาวิวัฒน์ (Revealed or Sacred theology)
5. ข้อพิสูจน์ ความมีอยู่ของพระเป็นเจ้า 4 ทฤษฎี คือ
 1. ข้อพิสูจน์ เหตุผลทางจักรวาลวิทยา
 2. ข้อพิสูจน์ เหตุผลทางเจตจำนง หรือวัตถุประสงค์
 3. ข้อพิสูจน์ เหตุผลทางภววิทยา
 4. ข้อพิสูจน์ เหตุผลทางจริยธรรม
6. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้า 4 ประเภทด้วยกันคือ
 1. เทวนิยม
 2. สกอลเทพนิยม
 3. สรรพเทวนิยม
 4. สากลเทพนิยม
7. พระเจ้าในทัศนะของนักปรัชญาบางคนอย่าง นิตเช เป็นลักษณะของคนรุ่นใหม่ยุควิทยาศาสตร์ หรือยุคหาเหตุผล
8. พระเจ้าในทัศนะของท่านพุทธทาส เป็นลักษณะพระเจ้า แบบอุดมคติ หรือ สิ่งที่ไม่บุคคล ยึดเหนี่ยวไว้ เป็นสรณะ ซึ่งท่านได้แบ่งไว้เป็น 3 ระดับ ด้วยกัน คือ
 1. พระเจ้าของสัตว์
 2. พระเจ้าของคนหลับ (ไสยศาสตร์)
 3. พระเจ้าของคนผู้ตื่นแล้ว (พุทธศาสตร์)

ปัญหาประจำบทที่ 1

1. อะไร คือ ปัญหาหลักของวิชาอภิปรัชญา จงอธิบาย?
2. จิตนิยม ต่างจาก สสารนิยมอย่างไร จงวิจารณ์?
3. ลักษณะของธรรมชาตินิยมเป็นอย่างไร จงอธิบาย
4. จงอธิบายลักษณะ จิต - วิญญาณ - มโน มาดูว่าเป็นอย่างไร?
5. วิญญาณในทัศนะของพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นอมตะ หรือไม่ จงวิจารณ์?
6. เรื่อง ตายแล้วเกิด (Rebirth) เป็นอย่างไร? ท่านมีทัศนะในเรื่องนี้อย่างไร จงวิจารณ์